

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ПОЛІСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Факультет інформаційних технологій,
обліку та фінансів

Кафедра бухгалтерського обліку,
оподаткування та аудиту

Кваліфікаційна робота
на правах рукопису

НАЗАРІВСЬКА Вікторія Олександрівна

УДК 657.336.1

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

**«ОРГАНІЗАЦІЯ ОБЛІКУ І АНАЛІЗУ РОЗРАХУНКІВ З
ПОСТАЧАЛЬНИКАМИ ТА ЗАМОВНИКАМИ В ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ»**

Спеціальність 071 «Облік і оподаткування»

Подається на здобуття освітнього ступеня магістр

Кваліфікаційна робота містить результати власних досліджень. Використання
ідей, результатів і тестів інших авторів мають посилання на відповідне джерело

Вікторія НАЗАРІВСЬКА

Науковий керівник
САВЧЕНКО Наталія Миколаївна
кандидат економічних наук, доцент

Житомир – 2024

Робота виконана на кафедрі бухгалтерського обліку, оподаткування та аудиту
Поліського національного університету

Рецензент:

доцент кафедри фінансів і кредиту Поліського національного університету,
к.е.н., доц. Сус Юрій Юрійович

Висновок комісії за результатами попереднього захисту:

допустити до захисту

Голова комісії _____ Тетяна ГАЙДУЧОК

Висновок кафедри бухгалтерського обліку, оподаткування та аудиту за
результатами попереднього захисту: допустити до захисту

Протокол засідання кафедри бухгалтерського обліку, оподаткування та
аудиту № ____ від __ грудня 2024 року

Завідувач кафедри бухгалтерського
обліку, оподаткування та аудиту _____ Наталія МАЛЮГА

Результати захисту кваліфікаційної роботи

Студент(ка) НАЗАРІВСЬКА Вікторія Олександрівна захистив(ла)
кваліфікаційну роботу з оцінкою:

сума балів за 100-бальною шкалою _____,
за університетською шкалою _____

Секретар ЕК _____

Ганна МАЙДУДА

АНОТАЦІЯ

Назарівська В. О. Організація обліку і аналізу розрахунків з постачальниками та замовниками в закладах вищої освіти. – Кваліфікаційна робота на правах рукопису.

Кваліфікаційна робота на здобуття освітнього ступеня магістр за спеціальністю 071 «Облік і оподаткування». – Поліський національний університет, Житомир, 2024.

У кваліфікаційній роботі розглянуто систему обліку та аналізу розрахунків з постачальниками та замовниками згідно вимог чинного законодавства. Встановлено, що облік, контроль та аналіз розрахунків є ключовими для ефективного управління діяльністю університету, матеріальне забезпечення якого залежить від державного фінансування та надходжень від надання освітніх послуг. Аналіз кошторисних даних Поліського національного університету показав, що своєчасні розрахунки забезпечують ефективне використання ресурсів, сприяють придбанню сучасного обладнання та підвищують якість освіти.

Ключові слова: постачальники, замовники, розрахунки, облік, аналіз.

ABSTRACT

Nazarivska V. O. Organization of accounting and analysis of settlements with suppliers and customers in institutions of higher education. – Qualification work on manuscript rights.

Qualification work for the degree of master in the specialty 071 «Accounting and taxation». – Polissia National University, Zhytomyr, 2024.

The qualification work considers the system of accounting and analysis of settlements with suppliers and customers in accordance with the requirements of current legislation. It has been established that accounting, control and analysis of settlements are key to the effective management of the university, whose material support depends on state funding and revenue from the provision of educational services. The analysis of the estimated data of the Polesie National University has shown that timely settlements ensure efficient use of resources, contribute facilitate the purchase of modern equipment and improve the quality of education.

Keywords: suppliers, customers, calculations, accounting, analysis.

ЗМІСТ

ВСТУП	3
Розділ 1. ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ОБЛІКУ РОЗРАХУНКІВ З ПОСТАЧАЛЬНИКАМИ І ЗАМОВНИКАМИ ТА ІНФОРМАЦІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРОЦЕСУ УПРАВЛІННЯ В ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ.....	8
1.1. Економічний зміст розрахунків з постачальниками та замовниками.....	8
1.2. Організація обліку розрахунків з постачальниками та замовниками.....	12
1.3. Характеристика розрахунків з постачальниками і замовниками у Поліському національному університеті.....	16
Розділ 2. ОРГАНІЗАЦІЯ ОБЛІКУ РОЗРАХУНКІВ З ПОСТАЧАЛЬНИКАМИ ТА ЗАМОВНИКАМИ В ПОЛІСЬКОМУ НАЦІОНАЛЬНОМУ УНІВЕРСИТЕТІ	24
2.1. Завдання і роль системи обліку розрахунків з постачальниками та замовниками в Поліському національному університеті.....	24
2.2. Облік розрахунків з постачальниками та замовниками в університеті.....	27
2.3. Шляхи удосконалення обліку розрахунків з постачальниками та замовниками в університеті.....	34
Розділ 3. АНАЛІЗ РОЗРАХУНКІВ З ПОСТАЧАЛЬНИКАМИ ТА ЗАМОВНИКАМИ В ПОЛІСЬКОМУ НАЦІОНАЛЬНОМУ УНІВЕРСИТЕТІ.....	39
3.1. Аналіз розрахунків з постачальниками та замовниками в Поліському національному університеті.....	39
3.2. Шляхи покращення аналізу розрахунків з постачальниками та замовниками в Поліському національному університеті.....	45
ВИСНОВКИ.....	49
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	51
ДОДАТКИ.....	55

ВСТУП

Актуальність теми дослідження. Розрахунки з постачальниками та замовниками у закладах вищої освіти є ключовою складовою, що забезпечує ефективність та високу якість освітньої та наукової діяльності. Ці розрахунки сприяють оптимізації використання фінансових ресурсів закладів, що набуває особливої важливості в умовах обмеженого бюджетного фінансування. Завдяки належній організації розрахунків заклади вищої освіти мають змогу забезпечити доступ до сучасного навчального обладнання, матеріальних ресурсів і послуг, що позитивно впливає на якість освітнього процесу та розширює можливості для проведення наукових досліджень.

Так, господарські операції, пов'язані з розрахунками з постачальниками та замовниками, є невід'ємним елементом функціонування закладів вищої освіти. Вони охоплюють не лише придбання товарів, виконання робіт і отримання асигнувань відповідних бюджетів, але й надання освітніх послуг та управління фінансовими ресурсами, зокрема через додаткове залучення ресурсів від дозволеної законом діяльності.

Рациональна організація обліку та аналізу господарських операцій є важливим чинником забезпечення фінансової стабільності та підвищення ефективності функціонування закладів вищої освіти. Зокрема, питання вчасних розрахунків з дебіторами та кредиторами дозволяють не тільки поліпшити фінансовий стан підприємства, а й повною мірою забезпечити виконання всіх покладених функцій перед установою.

Сучасні економічні умови в Україні створюють низку суттєвих викликів для закладів вищої освіти. Обмеженість фінансових ресурсів та посилення конкуренції на ринку освітніх послуг вимагають вдосконалення механізмів управління дебіторською та кредиторською заборгованістю, активного пошуку нових контрагентів та оптимізації умов співпраці з ними.

Один із дієвих підходів до ефективного управління фінансовими потоками у закладах вищої освіти полягає у розробці стратегічних планів фінансової

діяльності, які враховують особливості функціонування закладу та його потреби. Такі плани можуть охоплювати бюджетне планування, прогнозування фінансових потреб, а також пошук альтернативних джерел фінансування через співпрацю з бізнесом, участь у грантових програмах, залучення спонсорської підтримки тощо.

Мета і завдання дослідження. *Метою* даної кваліфікаційної роботи є обґрунтування теоретичних та методичних засад, а також розробка практичних рекомендацій щодо вдосконалення обліку та аналізу розрахунків із постачальниками та замовниками в закладах вищої освіти. Для досягнення поставленої мети у кваліфікаційній роботі було визначено та вирішено низку завдань:

- розглянуто теоретичні аспекти обліку розрахунків з постачальниками та замовниками, а також інформаційне забезпечення процесу управління в закладах вищої освіти.

- обґрунтовано особливості організації обліку розрахунків з постачальниками та замовниками в бюджетних установах: розглянуто специфіку бюджетного фінансування та обліку у бюджетних установах та особливості закупівельної діяльності в контексті законодавства щодо публічних закупівель.

- проаналізовано господарську діяльність Поліського національного університету: проведено аналіз фінансового стану університету, його здатність до виконання зобов'язань перед постачальниками та замовниками, виявлено основні труднощі та проблеми, що виникають у процесі розрахунків.

- розглянуто особливості обліку розрахунків з постачальниками та замовниками в Поліському національному університеті та проведено їх аналіз: досліджено існуючі системи обліку та аналізу розрахунків в університеті, зроблено висновки щодо ефективності цих систем та запропоновано можливі шляхи їх вдосконалення.

Об'єкт дослідження – діяльність Поліського національного університету в частині організації обліку і аналізу розрахунків із постачальниками та замовниками. *Предметом дослідження* є теоретичні засади, методологічні

підходи та практичні аспекти бухгалтерського обліку і аналізу розрахунків з постачальниками та замовниками.

Методи дослідження. В ході дослідження використовувались наукові методи, які базуються на системному аналізі економічних явищ і процесів. Використання різноманітних підходів та методик дало змогу визначити значущість розрахункових операцій для бюджетних установ, а також розробити рекомендації щодо оптимізації облікових процесів у розрізі фінансового та управлінського обліку, зокрема у контексті бюджетування розрахунків з постачальниками та замовниками.

Для досягнення поставлених цілей дослідження застосовувалися наступні методи : інвентаризація розрахунків, метод спостереження використовувався для вивчення поточного стану обліку та розрахунків із постачальниками та замовниками в закладах вищої освіти; за допомогою методу групування було здійснено класифікацію різних видів розрахунків із постачальниками та замовниками; метод аналогій застосовувався для порівняння практик обліку та аналізу розрахунків із постачальниками та замовниками в інших закладах вищої освіти або організаціях схожої галузі. Це дозволило визначити ефективні підходи та методи, які можуть бути адаптовані для покращення облікових процесів в університеті; метод порівняння використовувався для аналізу різних варіантів облікових процедур, що застосовуються у вищих навчальних закладах; застосування методу конкретизації полягало в уточненні та деталізації загальних положень теоретичних аспектів обліку та аналізу розрахунків; метод аналізу застосовувався для вивчення та розбиття складних облікових процесів на окремі елементи; метод вибірки бухгалтерських рахунків використовувався для збору та аналізу реальних даних обліку розрахунків із постачальниками та замовниками.

Інформаційною основою для виконання даної кваліфікаційної роботи стали нормативно-правові акти що регламентують ведення обліку розрахунків з постачальниками та замовниками в Україні, національні стандарти бухгалтерського обліку в державному секторі, затверджені постановами Верховної Ради та Кабінету Міністрів України, а також наукові праці, присвячені

питанням обліку та аналізу розрахунків з постачальниками і замовниками. Крім того, було використано облікові дані та звітність досліджуваного підприємства, а також ресурси глобальної інформаційної мережі Internet.

Елементи наукової новизни одержаних результатів. Запропоновано до використання при обліку розрахунків з постачальниками та замовниками в межах автоматизованої системи «Облік бюджетної установи» додавати інформацію з Державного класифікатору продукції та послуг. Для потреб аналізу доцільним є проведення групування контрагентів відповідно до наперед визначених груп.

Практичне значення отриманих результатів. Отримані в ході дослідження результати мають прикладний характер і можуть бути впроваджені з метою вдосконалення методологічних підходів та організації обліку й аналізу розрахунків із постачальниками та замовниками в закладах вищої освіти. Реалізація запропонованих рекомендацій сприятиме підвищенню аналітичного рівня облікової інформації, покращенню якості проведення аналізу та посиленню контролю за розрахунковими операціями в установах бюджетної сфери.

Апробація результатів кваліфікаційної роботи. За результатами дослідження, що здійснені в межах кваліфікаційної роботи було опубліковано троє тез у збірниках матеріалів науково-практичних конференцій:

1) «Теоретичні основи аудиту на підприємствах України» - збірник II Міжнародної науково-практичної конференції «Роль бухгалтерського обліку, аудиту та податкової політики у розбудові незалежної України на шляху до Європейського Союзу» (9-10 листопада 2023 р., м. Житомир, Україна)

2) «Актуальні проблеми та шляхи удосконалення обліку розрахунків з постачальниками та підрядниками в закладах вищої освіти» - збірник III Міжнародної науково-практичної конференції «Роль бухгалтерського обліку, аудиту та податкової політики у розбудові незалежної України на шляху до Європейського Союзу» (7-8 листопада 2024 р., м. Житомир, Україна)

3) «Аналіз фінансових операцій з постачальниками і замовниками в Поліському національному університеті» - збірник тез доповідей Міжнародної науково-практичної конференції «Перспективи розвитку науки, освіти і

суспільства в контексті євроінтеграції» (31 жовтня 2024 р., м. Ізмаїл, Україна)

Обсяг і структура кваліфікаційної роботи. Загальний обсяг роботи складає 55 сторінок. Кваліфікаційна робота складається з вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел, який налічує 30 позицій. У роботі міститься 12 рисунків, 11 таблиць та 6 додатків.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ОБЛІКУ РОЗРАХУНКІВ З ПОСТАЧАЛЬНИКАМИ І ЗАМОВНИКАМИ ТА ІНФОРМАЦІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРОЦЕСУ УПРАВЛІННЯ В ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ

1.1. Економічний зміст розрахунків з постачальниками та замовниками

Військові дії, які на даний момент відбуваються в Україні, мають серйозні наслідки як для бізнесу, так і фінансової стабільності в країні в цілому. Негативний вплив на розрахунки з контрагентами може призвести до ряду проблем, таких як, збільшення кредиторської заборгованості, зменшення фінансування головного розпорядника коштів бюджетної установи та інші. Така ситуація створила навіть більше проблем в економіці, оскільки вона поглиблює недовіру, нестабільність та неспокій серед бізнес-спільноти.

В таблиці 1.1 розглянемо виконання державного та місцевого бюджетів за доходами та видатками за 2023 рік.

Таблиця 1.1

Виконання бюджету за доходами та видатками за 2023 р.

Показник	Виконання, грн	Уточнений річний план	Відсоток виконання, %
Доходи бюджету	3104306565309,19	2690165199450,09	115,4
Видатки бюджету	4440940221604,14	4793889312849,32	92,6

Джерело : сформовано автором на основі [12]

Згідно з даними, виконання державного бюджету за видатками у 2023 році становило лише 92,6%, що означає, що решта - 7,4% залишається не виконаною Державною казначейською службою України та перебуває у кредиторській заборгованості.

Формування і використання витрат бюджетних установ є ключовим елементом в системі регулювання соціально-економічного розвитку країни. Через бюджетні коштів фінансуються такі важливі сфери, як охорона здоров'я, освіта, правоохоронні органи. Видатки бюджетних установ сприяють реалізації програм соціально-економічного і культурного розвитку країни, а також впливають на поліпшення рівня доходів і якості життя громадян. Значна частина витрат державних установ пов'язана з закупівлею матеріальних цінностей, обладнання та оплатою послуг, у тому числі від постачальників та підрядників.

Постачальником є будь-яка фізична особа, фізична особа – підприємець або юридична особа, яка постачає товари або надає послуги замовнику відповідно до укладеного договору [13]. На думку Петренко О. І., Корнійко Я. Р. та Лущик К. М. постачальники є стратегічними партнерами, які впливають на гнучкість та швидкість реагування компаній на зміни ринку [10].

Основну класифікацію постачальників подано в таблиці 1.2.

Таблиця 1.2

Класифікація постачальників за критеріями

Критерій	Вид постачальника
Характер (статус)	постачальники-виробники, постачальники-посередники
Місцезнаходження	місцеві, зарубіжні
Відношення до господарської системи	внутрішні, зовнішні
Тривалість комерційних зв'язків	постійні, непостійні
Форми власності	фізичні особи, юридичні особи
Інші критерії	За галуззю діяльності, за ціною продукції тощо

Джерело : узагальнено автором на основі [2]

Ця класифікація дозволяє проаналізувати їхні характеристики, та вибрати найбільш оптимальних постачальників для підприємства-замовника. Установи, що отримують фінансування з бюджету, залежать від державного або місцевого фонду. У той же час, витрати спеціального фонду утворюються на основі діяльності установи та призначені для конкретних цілей. Ефективне використання бюджетних ресурсів визначається взаємодією бюджетних установ із їх

замовниками, які забезпечують виконання місії та завдань організації. Тому доходи і витрати бюджетної установи обов'язково пов'язані з розрахунками контрагентів – постачальників і замовників.

Розрахунки з контрагентами представляють собою господарські операції, що виникають в процесі господарської діяльності підприємства під час придбання товарів, виконання робіт чи отримання послуг від інших суб'єктів господарювання. Організація розрахунків має вагомe значення для забезпечення безперебійного функціонування освітнього процесу, ефективного використання бюджетних ресурсів і розвитку інфраструктури.

Розглянемо детальніше класифікацію розрахунків з контрагентами за критеріями (табл. 1.3).

Таблиця 1.3

Класифікація розрахунків з контрагентами за критеріями

Критерій	Вид постачальника
За характером операції	за товари, роботи послуги; за авансами; за позиками; за податками і платежами; інші розрахунки
За строком погашення	поточні, довгострокові
За правовою природою	за договорами, за односторонніми зобов'язаннями
За способом оплати	готівковою формою, безготівковою формою
За місцем здійснення	в Україні, закордоном

Джерело : узагальнено автором на основі [9]

Основним напрямком надходження запасів чи надання послуги бюджетній установі є закупівля товарів, робіт та послуг від постачальників. Взаєморозрахунки з постачальниками представляють собою кредиторську заборгованість, яка виникає за отриманий товар, роботи чи послуги з подальшою оплатою або іншими методами погашення боргів. При здійсненні передоплати, або авансів, які фіксуються в бухгалтерському обліку, виникає дебіторська заборгованість. Конкретний список постачальників та замовників вищих навчальних закладів залежить від їх спеціалізації, масштабів діяльності та інших факторів. Придбання матеріалів, обладнання, інвентарю або оплата послуг, необхідних для здійснення господарської діяльності установи, здійснюється за рахунок поточних видатків.

Відповідно до Інструкції щодо застосування економічної класифікації видатків бюджету, затвердженої наказом Міністерства фінансів України 12.03.2012 № 333 [16], економічна класифікація видатків бюджету призначена для розмежування видатків бюджетних установ. Одержувачі бюджетних коштів здійснюють свою діяльність відповідно до функцій держави та місцевого самоврядування за економічними характеристиками операцій. Видатки на публічні закупівлі проводяться за відповідними кодами економічної класифікації видатків бюджету залежно від економічної суті платежу. Такі коди ми звикли називати КЕКВ.

Всі державні фінанси в частині видатків напряду пов'язані з кеквами, зокрема:

- придбання канцелярських товарів, марок, пальних квитків, автозапчастин, будівельних матеріалів для господарської діяльності, мийних засобів, МШП та інших товарів здійснюються відповідно до КЕКВ 2210 «Предмети, матеріали, обладнання, інвентар».

- видатки за кодом економічної класифікації видатків (КЕКВ) 2220 «Медикаменти та перев'язувальні матеріали» призначені для фінансування придбання лікарських засобів, перев'язувальних матеріалів та медичних виробів. Закупівля продуктів харчування здійснюється відповідно до КЕКВ 2230.

- оплата послуг доставки проводиться окремо, і відповідні витрати обліковуються за кодом економічної класифікації видатків 2240 «Оплата послуг (крім комунальних).

У випадках, коли видатки пов'язані з послугами, такими як реконструкція, капітальний ремонт, модернізація або реставрація фінансування здійснюється за рахунок капітальних видатків, відповідно до встановлених кодів економічної класифікації 3210.

1.2. Організація обліку розрахунків з постачальниками та замовниками

Особливості організації обліку розрахунків з постачальниками визначаються договорами про надання освітніх послуг, договорами на закупівлю товарно-матеріальних цінностей, наказами та розпорядженнями керівництва університету та рекомендаціями МОН України. Зокрема, в договорах в обов'язковому порядку зазначаються реквізити, які безпосередньо впливають на відображення тих чи інших господарських операцій на рахунках бухгалтерського обліку, з метою повного та достовірного відображення фактів господарської діяльності.

Організація бухгалтерського обліку являє собою комплексну систему механізмів, що визначають основні завдання, функції та зміст процесу обліку. В її межах регламентується діяльність структурних підрозділів, відповідальних за бухгалтерський облік та контроль у межах установи, а також розподіляються функції між бухгалтерськими відділами та іншими підрозділами, що входять до системи управління та контролю.

Зокрема, в університеті керуються Наказом «Про розподіл посадових обов'язків між керівним складом університету», в якому визначено що бухгалтерія має забезпечувати своєчасні розрахунки з установами, банками, іншими організаціями, своєчасне і повне внесення платежів до бюджету, включаючи недопущення заборгованості. В більшості випадків бухгалтерський облік бюджетної установи регламентований, в той же час в реальній господарській практиці виникають питання які потребують подальшого вивчення, зокрема питання відновлення касових видатків, повернення кредитів за навчання наданих, як цільова благодійна допомога.

Функціонування облікового апарату та здійснення процесу розрахунків з контрагентами у бюджетних установах регулюється низкою нормативних документів (табл. 1.4).

Таблиця 1.4

**Основні нормативно-правові документи з обліку розрахунків з
постачальниками та замовниками в державному секторі**

Нормативний документ, дата прийняття	Ключові положення
Бюджетний кодекс України, від 08.07.2010 р. [1]	Визначає правові засади функціонування бюджетної системи України, принципи формування та виконання бюджетів, зокрема в частині використання виділених асигнувань.
Податковий кодекс України, від 02.12.2010 р. [11]	Регулює податкові відносини, визначає перелік податків, порядок їх нарахування та сплати, а також права та обов'язки платників, зокрема розрахунків за ПДВ з постачальниками та покупцями.
Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні», від 16.07.1999 р. [14]	Встановлює загальні засади бухгалтерського обліку та складання фінансової звітності в Україні, обов'язки та відповідальність суб'єктів обліку, зокрема в частині розробки робочого плану рахунків та Порядку застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку в державному секторі
Закон України «Про публічні закупівлі», від 25.12.2015 р. [26]	Регулює відносини, пов'язані з організацією та проведенням публічних закупівель, спрямованих на забезпечення ефективного використання бюджетних коштів.
НП(С)БОДС №128 «Зобов'язання», від 24.12.2010 [7]	Визначає методологічні засади формування інформації про зобов'язання, умовні зобов'язання та умовні активи в системі бухгалтерського обліку та їх розкриття у фінансовій звітності.
НП(С)БОДС №134 «Фінансові інструменти», від 18.05.2012 р. [8]	Розкриває методики формування інформації про фінансові інструменти в системі бухгалтерського обліку та її розкриття у фінансовій звітності
Порядок бухгалтерського обліку окремих активів та зобов'язань бюджетних установ №372, від 02.04.2014 р. [20]	Розроблено принципи формування облікової інформації за операціями з грошовими коштами та розрахунками з дебіторами та кредиторами бюджетних установ у національній валюті
Положення про інвентаризацію активів та зобов'язань №879, від 02.09.2014 р. [19]	Передбачає проведення інвентаризації активів і зобов'язань та механізм реєстрації кінцевих результатів.
Порядок реєстрації та обліку бюджетних зобов'язань розпорядників бюджетних коштів та одержувачів бюджетних коштів в органах Державної казначейської служби України № 309, від 02.03.2012 р. [23]	Забезпечення шляхом удосконалення механізмів контролю за виконанням органами Державного казначейства України бюджетних коштів та їх використанням розпорядниками та одержувачами коштів державного та місцевих бюджетів за службою державного казначейства.
Порядок складання типових форм меморіальних ордерів та інших облікових регістрів суб'єктів державного сектору, № 755 від 08.09.2017 р. [25]	Регулює порядок ведення облікових документів суб'єктами державного сектору, включаючи меморіальні ордери, зокрема меморіальний ордер №4.

Джерело : сформовано автором

Крім того, слід зазначити, що установи в рамках бюджету мають загальні фонди та спеціальні фонди, які складаються з доходів і видатків. Доходи – це сума програмних коштів, необхідна для покриття витрат, а видатки – сума програмних видатків, передбачена в бюджеті за кодом бюджетної класифікації.

Варто зазначити, що ці коди не були сформульовані бюджетною установою самостійно, а затверджені наказом Мініну «Про бюджетну класифікацію» №11 від 14 січня 2011 року [15]. Оплата платежів бюджетними установами здійснюється на підставі затверджених на початку року кошторисів через органи Державного казначейства, що регламентуються Порядком №1407 від 24 грудня 2012 року [22]. У зв'язку із запровадженням воєнного стану в Україні здійснення платежів бюджетними установами здійснюється відповідно до постанови Кабінету Міністрів України №590 від 9 червня 2021 року [21]. Усі платежі виконуються по чергово, залежно від їх пріоритетності. Першочерговими є виплати, такі як заробітна плата, стипендії та витрати на харчування для студентів-сиріт.

У постанові деталізовано перелік платежів, які належать до другої черги. До них відносяться витрати на придбання матеріалів для виконання ремонтних робіт систем водо-, тепло-, електро- та газопостачання, а також на забезпечення підготовки до опалювального сезону. Окрім цього, до другої черги включаються витрати на закупівлю матеріалів та обладнання для облаштування укриттів. Платежі, які не відповідають критеріям першої або другої черги, зараховуються до складу кредиторської заборгованості.

Основною метою організації обліку розрахунків у бюджетних установах є забезпечення достовірності, своєчасності, повноти та відповідності чинним нормам законодавства щодо розрахунків з контрагентами. Сlepченко В. П. та Скрипник М. І. [27] в своїй праці визначили, що організація обліку має забезпечувати своєчасність і точність розрахунків, контроль за дотриманням нормативних вимог і прозорість у веденні бухгалтерської документації. Яременко Л. М., Макаpчук І. М., Роженко А. П. [29] виділили завдання щодо забезпечення чіткості обліково-аналітичних процедур, у тому числі деталізацію фінансових

операцій та їхню систематизацію. Вони акцентували увагу на необхідності належного документування розрахунків для уникнення фінансових ризиків. Колісник О. П. та Замота І. О. [5] підкреслили, що завданнями обліку розрахунків є інтеграція нормативних вимог у практику закладів освіти, гармонізація облікових процедур із державними стандартами та забезпечення відповідності фінансової звітності вимогам прозорості й достовірності.

Таким чином, ці дослідники визначили важливі напрями для організації обліку розрахунків, які включають своєчасність, прозорість, дотримання нормативних вимог і систематичний аналіз фінансових операцій у закладах вищої освіти.

Узагальнувши статті науковців, основні завдання організації розрахункового обліку бюджетної установи можна поділити на такі:

- встановлення та впровадження чіткого порядку оформлення платіжних операцій;
- створення ефективних систем зберігання та захисту документів, пов'язаних з розрахунками;
- забезпечувати своєчасне і точне відображення розрахункових операцій в бухгалтерському обліку;
- здійснення контролю розрахунків з контрагентами.

Для ефективної організації роботи бухгалтерії та належного ведення бухгалтерського обліку на підприємстві необхідно розробити облікову політику, а також визначити функції та завдання кожного структурного підрозділу. Це досягається шляхом затвердження установчих і внутрішніх документів, таких як: Статут, колективний договір, правила внутрішнього розпорядку, інструкція з діловодства, положення про бухгалтерію, посадові інструкції бухгалтерів, графік виходу на роботу, графік проведення інвентаризації та графік виконання облікових робіт.

Інформація, необхідна для ведення бухгалтерського обліку, може формуватися не лише в бухгалтерії, а й надходити з інших структурних підрозділів

системи управління. Це вимагає чіткого визначення основних завдань і функцій кожного співробітника цих підрозділів.

Таким чином, регулювання розрахунків з постачальниками та покупцями здійснюється на національному рівні, але правила ведення бухгалтерського обліку визначаються бюджетними установами відповідно до галузі, умов діяльності, кваліфікації персоналу та технічного забезпечення.

1.3. Характеристика розрахунків з постачальниками і замовниками у Поліському національному університеті

Поліський національний університет здійснює освітню та наукову діяльність відповідно до положень Статуту, затвердженого наказом Міністерства освіти і науки України від 07 грудня 2021 року №1315 [28], забезпечуючи здобувачам освіти можливість отримання вищої освіти відповідного ступеня.

Характеристика Поліського національного університету представлена на рис. 1.1.

ЄДРПОУ:	00493681
Назва:	ПОЛІСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ (ПОЛІСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ)
Організаційна форма:	Державна організація (установа, заклад)
Адреса:	10008, ЖИТОМИРСЬКА область, місто ЖИТОМИР, бульвар СТАРИЙ, будинок 7 Запис в ЄДР: 10008, Житомирська обл., м. Житомир, б-р. Старий, буд. 7 Об'єкту за цією адресою
Стан:	✓Зареєстровано
Дата реєстрації:	21.10.1997 (27 років 1 місяць) Номер запису: 13051200000001210
Уповноважені особи:	Скидан Олег Васильович - керівник (керівник: 03.02.2021) Котенко Надія Миколаївна - підписант (представник: 03.10.2022; Вчиняти дії від імені юридичної особи, у тому числі підписувати договори тощо (Надано усі права, передбачені процесуальним законодавством для участі у судових справах, без права повної або часткової відмови від повзовних вимог, права відмови від апеляційної або касаційної скарги чи їх відкликання, права на укладання мирової угоди, права визнання позову повністю чи частково.))
Засновники:	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ / #38621185 01135, м. Київ, Пр. Берестейський, буд. 10 Країна походження: Україна (показати оригінал запису)
Відокремлені підрозділи:	2 філій
Види діяльності:	85.42 Вища освіта 56.10 Діяльність ресторанів, надання послуг мобільного харчування 56.29 Постачання інших готових страв 75.00 Ветеринарна діяльність 85.32 Професійно-технічна освіта 93.19 Інша діяльність у сфері спорту
Контакти:	☎ +38 (041) 222-14-02 +38 (041) 237-85-92 +38 (041) 222-14-00 znau_dilovod@iu.ua

Рис. 1.1. Класифікаційні ознаки Поліського національного університету
Джерело : узагальнено автором на основі [30]

Закупівлі товарів і послуг у Поліському національному університеті є

важливим елементом забезпечення ефективної діяльності. Цей процес включає вибір постачальників, оцінку їхньої спроможності, а також дотримання законодавчих і етичних норм.

Поліський національний університет використовує електронну систему закупівель Prozorro, яка дозволяє проводити відкриті тендери та запобігати корупційним ризикам. Правила передбачають обґрунтування потреби в закупівлі, чітке визначення технічних вимог і проведення процедур у встановлені терміни.

Процедура закупівель у Поліському національному університеті охоплює кілька етапів. По-перше, на початку року проводять аналіз потреб, визначити обсяги і специфікації товарів або послуг, необхідних для освітнього процесу чи адміністративної діяльності, стосовно яких буде здійснюватись закупівля. Наступним етапом складається річний план закупівель відповідно до бюджету університету. Надалі відбувається власне сама тендерна процедура. Оголошується тендер, проводиться збір пропозицій від постачальників та їхній аналіз відповідно до критеріїв, таких як ціна, якість, терміни постачання. Після визначення постачальника укладається договір, який фіксує умови постачання товарів або надання послуг, їхню вартість, строки виконання та відповідальність сторін. На етапі виконання умов договору постачальник виконує свої зобов'язання, а університет здійснює контроль за їхнім виконанням. Особлива увага приділяється якості товарів і послуг, що перевіряється відповідно до технічного завдання.

Згідно з обліковою політикою університету, розрахунки з постачальниками та підрядниками охоплюють матеріальні витрати, які понесені під час реалізації основних програм закладу. До таких витрат належать придбання обладнання, інвентарю (за винятком капітальних витрат); предметів і матеріалів, продуктів харчування, медикаментів; а також оплата послуг що надаються сторонніми організаціями (включаючи комунальні послуги), понесені при наданні послуг і виконанні робіт.

У Поліському національному університеті основними постачальниками є:

1. виробники обладнання та матеріалів, необхідних для навчального процесу. Це, зокрема, виробники комп'ютерної техніки, навчальних посібників,

підручників, лабораторного та спортивного обладнання.

2. постачальники послуг будівництва, інженерних робіт, охорони, транспорту, інформаційних технологій, а також організації наукових досліджень та комунальних послуг.

Основних замовників університету можна розподілити на такі групи:

- здобувачі освітніх послуг, в частині надання освітніх та додаткових послуг;
- зовнішні покупці;
- міжнародні організації, у частині одержання послуг з проведення наукових досліджень, стажування, обміну студентами тощо.

У сучасних умовах функціонування університету актуальним залишається питання ефективного управління фінансовими ресурсами. Кошторис, як основний фінансовий документ, визначає обсяг та напрями використання бюджетних коштів і формує основу для планування розрахунків, контролю та оцінки результативності діяльності університету. Необхідним є провести аналіз у структурі надходжень і видатків Поліського національного університету у 2021–2023 роках (табл. 1.5.).

Таблиця 1.5

Аналіз кошторису Поліського національного університету за 2021-2023 р.,
тис. грн.

Найменування	Рядок кошторису	2021 рік	2022 рік	2023 рік	Зміна показників		
					+	-	Відхилення, %
І. Надходження спеціального фонду КПК 2201160							
Надходження коштів із спеціального фонду	x	61251,6	73705,2	106073,4	44821,8	x	73,17
Усього за розділом І	x	61251,6	73705,2	106073,40	44821,8	x	73,17
ІІ. Видатки та надання кредитів спеціального фонду КПК 2201160							
Поточні видатки	2000	58930,50	49250,70	80118,60	21188,10	x	31,64

<i>Продовж. табл. 1.5.</i>							
Оплата праці і нарахування	2100	44363,5	38458,8	58141,60	13778,10	x	31,05
Використання товарів і послуг	2200	14462,3	10746,20	21897,10	7434,80	x	51,40
Інші видатки	2800	104,7	45,7	79,9	x	24,8	-23,68
<i>Капітальні видатки</i>	3000	1867,5	96,4	2286,6	419,10	x	22,44
Придбання основного капіталу	3100	1867,5	96,4	2286,6	419,10	x	22,44
Усього за розділом II	x	60798,00	49347,10	82405,20	21607,20	24,8	35,53
I. Надходження загального фонду КПК 2201160							
<i>Надходження коштів</i>	x	92660,80	93652,20	78856,2	x	13804,60	-14,89
Усього за розділом I	x	92660,80	93652,20	78856,20	x	13804,60	-14,89
II. Видатки загального фонду КПК 2201160							
<i>Поточні видатки</i>	2000	92660,80	93652,20	78856,20	x	13804,6	-14,89
Усього за розділом II	x	92660,80	93652,20	78856,20	x	13804,6	-14,89
I. Надходження загального фонду КПК 2201190							
<i>Надходження коштів</i>	x	16542,5	21626,9	20265,8	3813,30	x	23,17
Усього за розділом I	x	16542,5	21626,90	20265,80	3813,30	x	23,17
II. Видатки загального фонду КПК 2201190							
<i>Поточні видатки</i>	2000	16542,50	21626,9	20265,8	3813,30	x	23,17
Видатки на стипендію	2200	16542,5	21626,9	20265,8	3813,30	x	23,17
Усього за розділом II	x	16542,5	21626,90	20265,8	3813,30	x	23,17

Джерело : сформовано автором за [4]

Протягом 2023 р. надходження до спеціального фонду бюджету університету (КПК 2201160) склали 106,1 млн. грн., що на 73,17% більше відповідного показника 2021 року. Варто також відмітити, що у 2023 р. використання коштів спеціального фонду порівняно з 2021 р. збільшилось на 21607,20 тис. грн.

Надходження та витрати по загальному фонду університету в 2021-2022 приблизно залишилась на одному рівні, проте можна побачити, що в 2023 році вони суттєво зменшились. Так, фінансування від головного розпорядника коштів по загальному фонду (КПК 2201160) зменшилось у 2021-2023 рр. на 14,89%. Основною причиною збільшення надходжень спеціального фонду можна вважати збільшення вартості надання освітніх послуг. Також збільшення надходжень від додаткової діяльності університету, такої як курси, оренда приміщень.

Причинами збільшення витрат університету зі спеціального фонду є спрямування коштів на ремонт приміщень, закупівлю обладнання, модернізацію

лабораторій. Інфляція, підвищення цін на енергоносії, послуги та матеріали також вплинули на збільшення витрат.

Надходження та витрати по загальному стипендіальному фонду (КПК 2201190) у 2023 р. порівняно з 2021 р. збільшились на 3,81 млн. грн.

Зокрема, збільшились витрати за такими напрямками:

- видатки на оплату праці з нарахуваннями – на 31,05%, або на 13778,1 тис. грн;
- видатки на товари, на оплату послуг, на відрядження та на комунальні платежі – на 7434,8 тис. грн або на 51,4%;
- капітальні видатки на 22,44% або на 419,1 тис. грн.

Фінансові операції університету, зокрема доходи та витрати, обліковуються за категоріями обмінних і необмінних операцій, а також у розрізі окремих бюджетних програм, фондів (загального та спеціального призначення) та видів діяльності. Загалом діяльність університету здійснювалась відповідно до вимог Постанови Кабінету Міністрів України №590 від 09 червня 2021 року [21].

Поліський національний університет здійснив оплату таким підрядникам за такі основні послуги (табл 1.6.).

Таблиця 1.6

Основні підрядники Поліського національного університету за видами
послуг

Категорія послуг	Підрядник	Сума, тис. грн.
Газопостачання та електроенергетика	АТ "Оператор газорозподільної системи" Житомиргаз	726,16
	АТ "Житомиробленерго" Житомирський РЕМ (відключення ліній, пломбування)	7050,80
	Житомирська філія ТОВ "Газорозподільні мережі України" (зняття/встановлення вузла обліку, повірка)	11248,24
Пошта та комунікаційні послуги	АТ "Укрпошта" (послуги з пересилання відправлень)	4000,00
	АТ "Укртелеком" (електронні комунікаційні послуги, прокладання кабелів)	50209,98
Послуги в сфері освіти та кваліфікації	Державна установа "Науково-методичний центр вищої та фахової передвищої освіти" (ЄДЕБО, кваліфікаційні іспити)	115800,00

Продовження таблиці 1.6

	ДП "Інфоресурс" (підтримка доступу до ЄДЕБО, заміна користувача)	115055,04
Технічне обслуговування та ремонт	ПП "Імпорттехносервіс" (сервісне обслуговування РРО)	10620,00
	ПП "Житомирліфт-Сервіс" (технічне обслуговування ліфтів)	87600,00
	ПП "Теплогазсервіс-Житомир" (обслуговування газопостачання)	108286,80
	ПрАТ "Житловик" (технічне обстеження димових і вентиляційних каналів)	14198,40
	Приватне підприємство "Компанія Енергосервіс" (обслуговування теплових лічильників)	60288,00
Охоронні послуги	ТОВ "А1 Охорона" (охоронні послуги)	1999319,83
	Управління поліції охорони в Житомирській області (охоронні послуги, сигналізація)	49200,00
Програмне забезпечення	ПП "Бізнес-Софт Про" (обслуговування програмного забезпечення)	27900,00
	ПП "Політек-Софт" (обслуговування програмного забезпечення)	16980,00
	ТОВ "Центр комп'ютерних технологій "ІнфоПлюс" (онлайн-сервіс)	177840,00
	ТОВ "ПЛАГІАТ" (доступ до інформаційної онлайн-системи)	156000,00
Страховання	ПАТ "Страхова група "ТАС" (страхові платежі)	17869,80
Разом:		3030193,05

Джерело : сформовано автором

Значний обсяг фінансування університету витрачається на оплату енергоресурсів. Серед основних ресурсів, які постачаються до університету, виділяються електрична енергія, природний газ та теплоносії. Кожен з цих постачальників має специфічні умови контрактів, технічні вимоги та механізми регулювання цін, що визначають економічні витрати університету.

Постачальники енергоресурсів для Поліського національного університету є не тільки постачальниками необхідних ресурсів для функціонування університетської інфраструктури, а й партнерами у впровадженні стратегій енергозбереження та сталого розвитку. Важливими аспектами співпраці є не тільки стабільність постачання енергоресурсів, але й питання економічної ефективності, енергоефективності та інноваційних рішень.

Постачальником теплової енергії для Поліського національного університету є КП "Житомиртеплокомуненерго", яке здійснює подачу тепла для

забезпечення комфортних умов в навчальних корпусах та студентських гуртожитках університету. Це підприємство є основним постачальником теплової енергії в регіоні і має розвинену інфраструктуру для транспортування тепла через центральну мережу.

Для забезпечення електричної енергії в гуртожитках університету постачальником є ТОВ "Житомирська обласна енергопостачальна компанія". Щодо навчальних корпусів університету, то постачання електричної енергії здійснюється через систему відкритих торгів на платформі Прозоро, що дозволяє вибрати найбільш ефективного і конкурентоспроможного постачальника на кожен рік. Така система сприяє зниженню витрат на електроенергію і забезпечує прозорість у виборі постачальника.

Забезпечення водопостачання та водовідведення університету здійснюється через КП "Житомирводоканал". Це підприємство відповідає за постачання води до університетських будівель та за відведення стічних вод, що є важливим аспектом для забезпечення належних умов для функціонування діяльності університету.

Розподіл природного газу для університету здійснюється через Житомирську філію ТОВ "Газорозподільні мережі України", яка забезпечує доставку газу до всіх необхідних об'єктів. Це включає як навчальні корпуси, так і студентські гуртожитки.

За постачання природного газу до гуртожитків відповідає ТОВ "Газопостачальна компанія "Нафтогаз України".

Отже, Поліський національний університет здійснює освітню та наукову діяльність, орієнтовану на підготовку фахівців з вищою освітою та здобуття наукових ступенів у відповідних спеціальностях та освітніх програмах. Крім того, університет активно сприяє економічному та соціальному розвитку країни. Взаєморозрахунки з постачальниками та підрядниками здебільшого стосуються матеріальних витрат, які пов'язані з основною діяльністю університету, а також оплатою послуг за спожиті енергетичні ресурси.

РОЗДІЛ 2

ОРГАНІЗАЦІЯ ОБЛІКУ РОЗРАХУНКІВ З ПОСТАЧАЛЬНИКАМИ ТА ЗАМОВНИКАМИ В ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ

2.1. Завдання і роль системи обліку розрахунків з постачальниками та замовниками в Поліському національному університеті

Необхідною передумовою для якісної освітньої діяльності є дотримання вимог належного матеріального забезпечення вищими навчальними закладами, зокрема:

- матеріально-технічного забезпечення;
- навчально-методичного порядку;
- інформаційного забезпечення .

Виконання цих вимог безпосередньо пов'язане з розрахунками з постачальниками та замовниками у Поліському національному університеті.

Система обліку розрахунків з постачальниками та замовниками в Поліському національному університеті є невід'ємною складовою фінансового управління, яка забезпечує організацію, контроль і аналіз фінансових потоків, пов'язаних із зовнішніми партнерами. Ця система виконує кілька ключових завдань, які сприяють ефективному функціонуванню університету.

Одним із головних завдань системи є точне і своєчасне відображення всіх зобов'язань університету перед постачальниками. Це включає облік рахунків, актів виконаних робіт і інших документів, що підтверджують зобов'язання. Це забезпечує контроль за термінами виконання і платежами. Система обліку також відповідає за фіксацію взаєморозрахунків з замовниками освітніх послуг. Вона охоплює реєстрацію платежів, підготовку фінансових звітів та стеження за дебіторською заборгованістю, що важливо для підтримки здорового фінансового потоку. Також облікова система надає дані для аналізу фінансових результатів діяльності університету. Це включає оцінку витрат на закупівлю товарів і послуг,

а також дохідності від надання освітніх послуг. Такі аналізи дозволяють адміністрації приймати обґрунтовані рішення щодо бюджетування та стратегічного планування.

Забезпечення прозорості фінансових операцій також є важливим аспектом розрахунків. Всі транзакції документуються та доступні для внутрішнього контролю чи зовнішнього аудиту, що підвищує довіру до фінансової діяльності університету.

Поліський національний університет забезпечує студентів і науково-педагогічний персонал усім необхідним для якісного освітнього процесу та комфортного проживання. У зв'язку з цим, процес закупівлі включає придбання обладнання для комп'ютерних класів, хімічних реактивів для лабораторних досліджень, наукової літератури, мультимедійного обладнання, а також меблів для створення комфортних умов проживання у гуртожитках.

У закладах вищої освіти замовниками послуг можуть виступати, як фізичні особи, так і організації, що зацікавлені у випускниках з належними навичками та знаннями. До таких замовників належать потенційні роботодавці, державні установи, громадські організації або навіть самі студенти.

Основні запити замовників щодо участі в навчальному процесі Поліського національного університету включають в себе:

- адаптацію освітніх програм до вимог ринку праці. Замовники надають закладам вищої освіти дані про відповідні критерії до випускників, а також залучаються до розробки та оцінки освітніх програм.
- замовники активно долучаються до організації освітнього процесу, висуваючи рекомендації викладачів, розробляють навчальні матеріали та проводять освітні екскурсії.
- контроль якості освіти. Замовники беруть участь у процесі атестації в навчальних закладах та проводять власні оцінювання якості освіти.

Роль замовників у сфері вищої освіти є ключовою, оскільки вони забезпечують відповідність освітніх програм потребам сучасного ринку праці та сприяють формуванню у випускників необхідні навички та високих знань.

Можна підсумувати, що замовними виступають не тільки як контрагенти університету, але й як активні учасники освітнього процесу. Вони можуть долучатися до навчальної та наукової діяльності наступними шляхами:

- підприємства мають можливість забезпечити студентів робочими місцями для стажування та одержання практичного досвіду;
- державні органи можуть надавати фінансову підтримку дослідженням і розробкам, що виконуються в університетах;
- громадські організації можуть долучатися до створення навчальних програм, узгоджених з їх цілями та завданнями.

Таким чином, участь замовників у сфері вищої освіти є дієвим механізмом підвищення її якості та узгодження з актуальними потребами суспільства.

Система обліку розрахунків з постачальниками та замовниками в Поліському національному університеті виконує інформативну, організаційну та контролюючу функції, які є критично важливими для фінансової ефективності та стабільності закладу. Вона підтримує правильний облік фінансових взаємовідносин, що сприяє досягненню стратегічних цілей університету та підвищенню його конкурентоспроможності на ринку освітніх послуг. Система обліку розрахунків з постачальниками та замовниками в Поліському національному університеті виконує важливі функції, що забезпечують сталість і ефективність фінансових процесів.

По-перше, головним завданням цієї системи є точний та своєчасний облік фінансових зобов'язань університету перед постачальниками, а також розрахунків з замовниками. Це включає в себе ведення реєстрації всіх фінансових операцій, пов'язаних із закупівлею товарів і послуг, а також отримання доходів від наданих освітніх послуг.

По-друге, система обліку слугує основою для аналізу фінансової діяльності університету. Завдяки зібраним даним адміністрація має можливість оцінити ефективність взаємодії з постачальниками і замовниками, виявити тренди та формувати прогнози для подальшого розвитку.

Крім того, ця система сприяє забезпеченню прозорості та чесності фінансових відносин, що є особливо важливим у сфері державного фінансування. Вона дозволяє знижувати ризики помилок і шахрайства, адже кожна транзакція ретельно документується і контролюється.

Таким чином, система обліку розрахунків з постачальниками та замовниками в Поліському національному університеті виконує критично важливі функції, що забезпечують стабільність, ефективність і прозорість фінансових операцій, а також сприяють досягненню стратегічних цілей навчального закладу.

Облік розрахунків з постачальниками та замовниками в Поліському національному університеті виконує важливу роль у забезпеченні фінансової стабільності та організованості. Система обліку не лише підтримує внутрішні процеси управління, але й сприяє зміцненню відносин з партнерами, підвищуючи загальну ефективність та репутацію навчального закладу. Завдяки чітким процедурам обліку, університет забезпечує належний рівень контролю за фінансовими потоком, що, в свою чергу, сприяє виконанню стратегічних цілей і завдань.

2.2. Облік розрахунків з постачальниками та замовниками в Поліському національному університеті

Облік розрахунків з постачальниками та замовниками в Поліському національному університеті є невід'ємною частиною фінансової діяльності закладу, яка забезпечує ефективне управління фінансовими ресурсами та підтримку прозорості в економічних відносинах. Система обліку виконує кілька ключових функцій, що сприяють організованості та точності фінансових процесів.

Університет веде детальний облік всіх зобов'язань перед постачальниками, які надають товари та послуги, необхідні для навчального процесу та функціонування закладу. До таких зобов'язань належать матеріальні ресурси для освітньої діяльності, обладнання, а також послуги з ремонту та технічного обслуговування.

Облік також охоплює фінансові розрахунки з замовниками, які користуються освітніми послугами університету. Це передбачає реєстрацію оплати за навчання, а також ведення документів, що підтверджують виконані послуги.

Всі фінансові операції реєструються шляхом оформлення відповідних документів, зокрема рахунків-фактур, актів виконаних робіт та договорів. Це дозволяє зберігати прозорість фінансових відносин та надавати можливість аудиту.

При введенні обліку дотримуються певних принципів. Дотримання точності у фіксації всіх фінансових транзакцій є критично важливим. Це включає своєчасне оновлення інформації в облікових системах та регулярні перевірки на предмет відповідності даних.

Університет також прагне до забезпечення прозорості фінансових операцій, що становить основу довіри серед партнерів і замовників. Це зокрема вимагає чіткої звітності та доступності інформації про фінансові операції. Облікова інформація використовується лише для проведення фінансового аналізу, що дозволяє адміністрації університету планувати бюджети, оцінювати витрати та дохідність, а також виявляти можливості для оптимізації витрат.

Первинний облік на етапі розрахунків є ключовим у фінансовому управлінні установою. Він є першоосновою для здійснення подальших операцій та загального введення бухгалтерського обліку. Основними первинними документами для здійснення розрахунків є договір поставки товару або надання послуг, видаткова накладна, та/або акт приймання-передачі робіт/послуг. Договір оформлюється між постачальником та університетом та має обов'язково містити умови оплати, строки поставки товару або надання послуг, ціну договору та порядок розрахунків. Накладна використовується для приймання товарів, а акт – підтверджує виконання послуг або робіт. Документом що підтверджує факт оплати є платіжна інструкція, з позначкою оплачено. Приклад договору поставки товару наведений в Додатку Д.

Згідно специфіки своєї діяльності, так як Поліський національний університет є державною бюджетною установою, то в обліку використовується План рахунків, який розроблений для бюджетних установ.

Для обліку зобов'язань у бюджетних установах згідно Плану рахунків виділений окремий клас 6 «Зобов'язання», зокрема для ведення обліку та узагальнення інформації про розрахунки з постачальниками та підрядниками за отримані матеріальні цінності, виконані роботи та надані послуги, а також із замовниками за виконані роботи, надані послуги чи реалізовану продукцію передбачено рахунок 621. На рисунку 2.1. представлено аналітичний облік за цим рахунком в Поліському національному університеті.

Код	Найменування	Т _о 6213	Розрахунки із замовниками за науково-дослідні роботи
Т _о 621	Розрахунки за товари, роботи, послуги розпорядників бюджетних коштів	Т _о 62131	Розрахунки із замовниками за науково-дослідні роботи
Т _о 6211	Розрахунки з постачальниками та підрядниками	Т _о 62132	Розрахунки із замовниками за науково-дослідні роботи (у валюті)
Т _о 62111	Розрахунки з постачальниками та підрядниками	Т _о 6214	Розрахунки за одержаними авансами
Т _о 62112	Розрахунки з постачальниками та підрядниками (у валюті)	Т _о 62141	Розрахунки за одержаними авансами
Т _о 6212	Розрахунки із замовниками за роботи і послуги	Т _о 62142	Розрахунки за одержаними авансами (у валюті)
Т _о 62121	Розрахунки із замовниками за роботи і послуги	Т _о 622	Розрахунки за товари, роботи, послуги державних цільових фондів
Т _о 62122	Розрахунки із замовниками за роботи і послуги (у валюті)	Т _о 6221	Розрахунки з постачальниками та підрядниками
		Т _о 62211	Розрахунки з постачальниками та підрядниками

Код	Найменування
Т _о 2111	Поточна дебіторська заборгованість за розрахунками за товари, роботи, послуги
Т _о 21111	Поточна дебіторська заборгованість за розрахунками за товари, роботи, послуги
Т 211111	Плата за навчання
Т 211112	Плата за гуртожиток
Т 211113	Плата за оренду
Т 211114	Комунальні платежі від орендарів
Т 211115	Металолом
Т 211116	Виручка
Т 211117	Плата за інші послуги
Т 211118	ПДВ
Т _о 21112	Поточна дебіторська заборгованість за розрахунками за товари, роботи, послуги (у валюті)

Рис. 2.1. Робочий план рахунків по розрахунках з постачальниками і замовниками в Поліському національному університеті

Залежно від способу, яким були придбані товари чи надані послуги залежить облік даних розрахунків, зокрема в Поліському національному університеті:

- на субрахунку 2113 «Розрахунки за авансами, виданими постачальникам, підрядникам за товари, роботи, послуги» знаходять своє відображення розрахунки на умовах попередньої оплати;
- ті розрахунки, які відбуваються на умовах післяплати, відображаються за субрахунком 62111 «Розрахунки з постачальниками та підрядниками»;
- за субрахунком 2116 «Дебіторська заборгованість за розрахунками з підзвітними особами» - розрахунки, які були здійснені через підзвітних осіб.

Таким чином, придбані за плату товари чи послуги відображаються на балансі установи у взаємозв'язку з вищевказаними субрахунками. Типову кореспонденцію щодо придбання товарів оформлено за допомогою рисунку 2.2. Поліський національний університет придбав об'єкт основних засобів – ноутбук вартістю 19489 грн за рахунок коштів спеціального фонду.

Установа:		Поліський національний університет				
Період	Дж. фінансування	Рахунок Дт	Кількість	Рахунок Кт	Кількість	Сума
Номер рядка			Валюта Дт		Валюта Кт	
Зміст			Сума (вал.) Дт		Сума (вал.) Кт	
23.10.2024 09:40:02	Інші2201160	13121	1,00000	62111		19 489,00
1			грн.		грн.	
Оприбутковані НА		Ноутбук Lenovo V15 G3 IAP, 1113138912	2282			
		Терещук Володимир Ігорович	ФОП Лапін Андрій Валерійович			
		23.10.2024 №ПНУ-00000031(19 489,00000)	Договір № 10-243 від 15.10.2024			
			Надходження НА ПНУ-00000031 від 23.10.2024 09:40:02			

Рис. 2.2. Типова кореспонденція з придбання основних засобів у Поліському національному університеті

Джерело : сформовано автором

Відповідно до наказу про облікову політику, вартісний критерій для основних засобів становить 20 000 грн. Таким чином, придбаний ноутбук було віднесено до складу малоцінних необоротних матеріальних активів (МНМА) і зараховано на субрахунок 1113.

Оплату здійснено за кодом економічної класифікації видатків (КЕКВ) 2210 «Предмети, матеріали, обладнання та інвентар» на підставі укладеного з постачальником договору. Після надходження товару університет перерахував кошти постачальнику згідно з відповідними документами.

Введення ноутбука в експлуатацію було оформлено Актом введення в експлуатацію основних засобів (рис 2.3). На об'єкт відкрито інвентарну картку обліку, а також присвоєно інвентарний номер.

Установа:		Поліський національний університет					
Період	Дж. фінансування	Рахунок Дт	Кількість	Рахунок Кт	Кількість	Сума	
Номер рядка			Валюта Дт		Валюта Кт		
Зміст			Сума (вал.) Дт		Сума (вал.) Кт		
18.12.2024 22:16:48	Інші2201160	1113	1,00000	13121	1,00000	19 489,00	
1			грн.		грн.		
Ноутбук Lenovo V15 G3 IAP, 1113138912							
Назарівська Вікторія Олександрівна							
23.10.2024 №ПНУ-00000027(19 489,00000)							
Введення в експлуатацію НА							
18.12.2024 22:16:48	Інші2201160	5411		5111		19 489,00	
2			грн.		грн.		
Формування внесеного капіталу							

Рис. 2.3. Введення в експлуатацію об'єкта МНМА

Джерело : сформовано автором

Оскільки основною діяльністю університету є надання освітніх послуг студентам, то розглянемо типову кореспонденцію з розрахунків з замовниками (рис. 2.4., 2.5.).

Установа:		Поліський національний університет					
Період	Дж. фінансування	Рахунок Дт	Кількість	Рахунок Кт	Кількість	Сума	
Номер рядка			Валюта Дт		Валюта Кт		
Зміст			Сума (вал.) Дт		Сума (вал.) Кт		
01.09.2024 12:15:28	Спец2201160	211111		7111		5 988,00	
1			грн.		грн.		
0							
Мудрецька Дарина Олексіївна							
Договір № 307 від 04.09.2024							
<...>							
Реалізовані послуги							
25010100 Плата за послуги, що надаються бюджетними установами згідно з їх основною діяльністю							
Освітня послуга							
01.09.2024 12:15:28	Спец2201160	211111		7111		5 988,00	
2			грн.		грн.		
0							
Оленюк Дмитро Олександрович							
Договір № 310 від 04.09.2024							
<...>							
Реалізовані послуги							
25010100 Плата за послуги, що надаються бюджетними установами згідно з їх основною діяльністю							
Освітня послуга							

Рис. 2.4. Нараховано кошти за надання платних послуг у Поліському національному університеті

Джерело : сформовано автором

04.09.2024 12:03:00 66	Спец2201160	2313123	грн.	211111	грн.	10 841,00
@2PL616402		0		0		
		Навчання 25010100		Чайковський Андрій Вадимович		
		25010100 Плата за послуги, що надаються бюджетними установами згідно з їх основною діяльністю		Договір № 06 від 30.01.2023		
				<...>		
04.09.2024 12:03:00 67	Спец2201160	2313123	грн.	211111	грн.	10 850,00
@2PL616402		0		0		
		Навчання 25010100		Свінцицька Крістіна Олександрівна		
		25010100 Плата за послуги, що надаються бюджетними установами згідно з їх основною діяльністю		Договір № 121 від 01.09.2021		
				<...>		

Рис. 2.5. Отримано кошти від студентів за надання освітніх послуг

Джерело : сформовано автором

Таблиця 2.1

Типова кореспонденція оплати капітального ремонту підрядним особам у
Поліському національному університеті

№ п/п	Зміст господарської операції	Кореспонденція рахунків		Сума, грн.	№ меморіального ордеру
		Дебет	Кредит		
1	Отримано бюджетні асигнування для здійснення витрат, пов'язаних з капітальним ремонтом, у тому числі для виготовлення проектно-кошторисної документації	2313	7011	53000	2
2	Виконано роботи з виготовлення проектно-кошторисної документації на капітальний ремонт	8013	6211	53000	6
3	Перераховано кошти проектній організації	6211	2313	53000	2,6
4	Перераховано аванс підрядній організації	2113	2313	258509,60	2,4
5	Виконано роботи з капітального ремонту	8113	6211	646274	6
6	Зменшено суму заборгованості перед підрядником на суму виплаченого авансу	6211	2113	258509,60	4,6
7	Проведено остаточний розрахунок з підрядною організацією	6211	2313	387764,40	2,6

Джерело : сформовано автором

Як і в інших бюджетних установах, капітальний та поточний ремонт, а також реконструкція будівель Поліського національного університету фінансуються головним розпорядником коштів – Міністерством освіти України. Типову кореспонденцію рахунків для капітального ремонту, виконаного підрядним способом, наведено в таблиці 2.1.

На замовлення бюджетної установи проєктна організація розробила проєктно-кошторисну документацію для капітального ремонту гуртожитку №1. Згідно з умовами договору, вартість цих робіт становила 53 000 грн. Роботи були прийняті на підставі акта приймання проєктної документації, після чого університет здійснив остаточний розрахунок за виконані послуги.

Для проведення капітального ремонту було укладено договір підряду на суму 646 274 грн, який передбачав попередню оплату в розмірі 40 % від суми договору, що становило 258 509,6 грн. Після завершення ремонтних робіт підрядна організація підготувала Акт приймання виконаних будівельних робіт за формою № КБ-2в та Довідку про вартість виконаних будівельних робіт і витрати за формою № КБ-3. Після ретельної перевірки виконаних робіт Поліський національний університет підписав зазначені документи та провів остаточний розрахунок. Усі роботи виконані за рахунок коштів спеціального фонду відповідно до КЕКВ 3132 «Капітальний ремонт інших об'єктів».

Вцілому, взаємозв'язок всіх первинних документації в Поліському національному університеті відслідковується (рис. 2.6.):

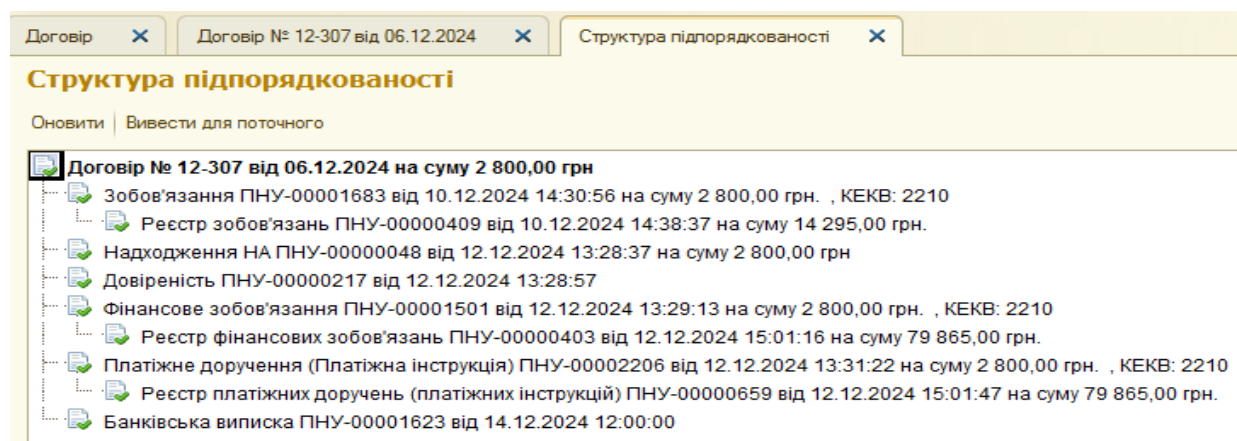

Рис. 2.6. Структура підпорядкованості до договорів по розрахунках

Наказом Міністерства фінансів України №755 від 08.09.2017 року Про затвердження типових форм меморіальних ордерів, інших облікових реєстрів суб'єктів державного сектору та порядку їх складання [25] затверджено перелік меморіальних ордерів, які використовуються бюджетними установами. Меморіальний ордер — це інструмент обліку, призначений для фіксації та узагальнення господарських операцій. У ньому ведуться таблиці, де операції реєструються в хронологічному порядку, після чого обчислюються загальні підсумки.

Для узагальнення операцій на рахунку 6211 Поліський національний університет застосовує меморіальний ордер №6 «Накопичувальна відомість за розрахунками з кредиторами». У цьому ордері відображаються господарські операції, пов'язані з отриманням основних засобів, інших необоротних активів, малоцінних та швидкозношувальних предметів, запасів, а також нарахуванням сум за виконані роботи чи послуги.

Видатки університету фіксуються в меморіальних ордерах залежно від джерела фінансування: у реєстрі №2, якщо кошти надходять із загального фонду, або у реєстрі №3 – зі спеціального фонду. Це дозволяє відстежувати розрахунки з постачальниками й підрядниками та перевіряти оплату.

Меморіальний ордер № 4 «Накопичувальна відомість за розрахунками з дебіторами» формується окремо для відповідних субрахунків рахунку 21 «Поточна дебіторська заборгованість» та для кожного дебітора з урахуванням кодів економічної класифікації видатків. Записи у відомості здійснюються для кожної операції на підставі документів, оформлених відповідно до чинного законодавства.

2.3. Шляхи удосконалення обліку розрахунків з постачальниками та замовниками в Поліському національному університеті

В процесі здійснення своєї діяльності Поліський національний університет дотримується чинних норм і законів у веденні розрахунків із постачальниками та

замовниками. Використання сучасних програмних рішень, таких як «Система дистанційного обслуговування. Клієнт-Казначейство», значно оптимізує процес обліку та розрахунків, скорочуючи час на оплату та усуваючи ризики, пов'язані з паперовими документами.

Організація обліку розрахунків часто супроводжується рядом проблем та зумовлює виникнення фінансових ризиків, погіршення фінансового стану закладу вищої освіти. Тому важливо визначити основні проблеми обліку розрахунків з постачальниками, підрядниками та запропонувати шляхи їх вирішення.

Облік розрахунків з постачальниками в закладах вищої освіти передбачає наявність чіткої структури облікової системи, яка б включала в себе відображення всіх етапів розрахунків: від отримання товарів (робіт, послуг) до їх оплати. Доцільним є застосування контрольних заходів при проходженні кожного етапу, що дозволить уникнути помилок та забезпечить точність облікової інформації. Для того щоб облік і контроль розрахунків з постачальниками та підрядниками інформаційно задовольняли керівництво вищих навчальних закладів, при прийнятті ними управлінських рішень, доцільним є виявлення проблемних питань з метою їх вирішення.

До проблем обліку розрахунків з постачальниками та замовниками можна віднести недостатній рівень автоматизації облікових процесів, що спричиняє затримки документального відображення операцій, пов'язаних з процесом постачання та підвищує ризик виникнення помилок при обробці документів. Деякі установи можуть використовувати застарілі облікові програмні продукти, які не дозволяють ефективно керувати розрахунками з постачальниками і замовниками закладу вищої освіти.

Корупція та бюрократичні перешкоди роблять договірні процеси непрозорими, що може призвести до виникнення недовіри між закладом вищої освіти та його постачальниками. Якщо процес оплати не буде чітко прописаний, постачальники можуть відчувати невпевненість щодо надходження оплати. Відсутність прозорості може призвести також до виникнення суперечок і ще більше ускладнити відносини з постачальниками та замовниками.

Особливо високий ризик шахрайства виникає при ігноруванні дієвих засобів контролю в ході перевірки рахунків, накладних, актів виконаних робіт і платежів постачальників. Вирішення суперечок з постачальниками стосовно платіжних документів або умов договірних угод може займати тривалий час і вимагати значних адміністративних ресурсів, відволікаючи увагу від інших важливих завдань бухгалтерії. Більшість закладів вищої освіти вимушені працювати в умовах суворих бюджетних обмежень, що ускладнює порядок ведення бухгалтерського обліку, адже необхідним є дотримання визначених бюджетних статей і будь-які розбіжності можуть призвести до договірних суперечностей та затримок платежів.

Організація ефективної системи розрахунків із замовниками також є важливим аспектом фінансової діяльності закладів вищої освіти.

Недостатньо прозорий механізм розрахунків викликає нерозуміння структури оплат у замовників, таких як студенти та партнери. Відсутність персоналізованих електронних кабінетів ускладнює доступ до інформації про фінансові зобов'язання, що знижує рівень довіри до університету.

Платіжна дисципліна студентів та інших замовників часто є недостатньо контрольованою. Наявність заборгованостей може бути обумовлена як фінансовими труднощами, так і необізнаністю студентів щодо строків і умов оплат. Відсутність стимулів для своєчасного виконання фінансових зобов'язань, таких як знижки чи штрафи, поглиблює цю проблему.

Недостатнє врахування фінансових можливостей студентів, зокрема відсутність системи розстрочки чи гнучкого графіка оплат, є значною проблемою. Водночас низький рівень зворотного зв'язку та обмеженість консультаційних сервісів для вирішення фінансових питань створюють додаткові труднощі.

Вищезазначені проблеми суттєво впливають на операційну ефективність та відносини з постачальниками та замовниками у вищих навчальних закладах. Необхідним є пошук шляхів удосконалення обліку розрахунків з постачальниками та замовниками в умовах невизначеності. За допомогою рисунку 2.7., можна оцінити позитивні та негативні сторони покращення обліку розрахунків.

Плюси	Мінуси
 Фінансова стабільність	 Витрати на автоматизацію
 Якісний навчальний процес	 Необхідність навчання
 Оптимізація процесів	 Складність впровадження
 Підвищення кваліфікації	 Опір змінам
 Регулярний моніторинг	 Часові витрати

Рис. 2.7. Шляхи удосконалення обліку розрахунків з постачальниками та замовниками та їх наслідки

Джерело : сформовано автором

Підсумовуючи, ці проблеми можуть суттєво вплинути на операційну ефективність та відносини з постачальниками у вищих навчальних закладах. Для їх пом'якшення в Поліському національному університеті можливо б запровадити такі заходи:

- підвищення кваліфікації співробітників. Регулярні тренінги та семінари, що проводяться для облікових працівників дозволять поліпшити їхні професійні навички та підвищити рівень знань в сфері фінансового управління;
- проведення регулярних перевірок. Важливо контролювати платіжні процеси й транзакції розрахунків з постачальниками, підрядниками для виявлення розбіжностей. Аналізуючи історію платежів і виявляючи закономірності, заклади вищої освіти унеможливають шахрайства та покращують загальну фінансову ситуацію;
- налагодження комунікаційних зв'язків з постачальниками та замовниками та розробка зрозумілого механізму регулювання процесів оплати. Узгоджена та послідовна комунікація зменшує кількість непорозумінь та забезпечує узгодженість сторін щодо умов платежів та очікувань. Регулярне оновлення графіків платежів, усіх можливих затримок або змін умов угоди сприяє довірі та

ефективній співпраці між установами та їхніми постачальниками й замовниками. Наявність чітких платіжних процедур мінімізує ризики виникнення помилок і гарантує, що всі учасники усвідомлюють свої обов'язки під час виконання платежів. Це включає в себе опис етапів затвердження рахунків, обробки платежів та розгляду суперечок чи розбіжностей;

- запровадження системи нагадувань щодо строків платежів через електронну пошту або мобільні додатки допоможе зменшити кількість випадків прострочених оплат.

Зокрема в бухгалтерській програмі «Облік бюджетної установи» доцільно проводити класифікацію постачальників за певною класифікацією у разі потреби, а також створення кожного наступного документа по контрагенту має бути чітко прив'язано до договору.

Для подальшого вдосконалення розрахунків із контрагентами та запобігання заборгованості пропонується в обліковій політиці детально класифікувати дебіторську та кредиторську заборгованість і встановити критерії визнання заборгованості безнадійною.

Таким чином, вдосконалення розрахунків із постачальниками та замовниками є стратегічним завданням, вирішення якого сприятиме підвищенню ефективності діяльності університету, фінансової стабільності та його репутації серед партнерів.

РОЗДІЛ 3

АНАЛІЗ РОЗРАХУНКІВ З ПОСТАЧАЛЬНИКАМИ ТА ЗАМОВНИКАМИ В ПОЛІСЬКОМУ НАЦІОНАЛЬНОМУ УНІВЕРСИТЕТІ

3.1. Аналіз розрахунків з постачальниками та замовниками в Поліському національному університеті

Аналіз фінансових операцій із постачальниками та замовниками є ключовим елементом управління фінансами будь-якої установи, особливо навчальних закладів. Поліський національний університет, як заклад вищої освіти, активно співпрацює з різними постачальниками товарів і послуг, а також формує фінансові відносини із замовниками, до яких належать студенти, державні органи та підприємства. Операції з постачальниками та замовниками в Поліському національному університеті охоплюють облік придбання ресурсів і виконання договірних зобов'язань. Проведення такого аналізу сприяє оцінці ефективності управлінських рішень, розумінню руху фінансових потоків і оптимізації витрат.

Досліджувати та контролювати витрати, щоб забезпечити раціональне використання бюджетних коштів допоможуть інструменти аналізу. Основні інструменти, які можна застосувати, включають в себе: аналіз бюджету (планування, порівняння фактичних і планових даних); електронну систему закупівель; оцінку ризиків (аналіз ризиків у процесі закупівель та розробка стратегій для їх мінімізації); аудит постачальників (перевірка фінансової стабільності, відповідності стандартам якості та етики); а також системи обліку і звітності.

Оскільки всі витрати в бюджетних установах визначаються на основі надходжень, необхідним є провести аналіз надходжень за спеціальним фондом (КПК 2201160) згідно з кошторисом Поліського національного університету (табл. 3.1).

У 2023 році загальна сума надходжень спеціального фонду становить 106 073,4 тис. грн, що на 32 368,2 тис. грн більше порівняно з 2022 роком (73 705,2

тис. грн). Це свідчить про суттєве збільшення доходів університету внаслідок ефективної реалізації освітніх і додаткових послуг.

Таблиця 3.1

Надходження коштів спеціального фонду Поліського національного
університету

Найменування	2022 р., тис. грн	2023 р., тис. грн	Відхилення, тис. грн	% Зміни 2023 року до 2022
Плата за послуги, що надаються бюджетними установами згідно з їх основною діяльністю	54 248,8	85 406,6	+39 157,8	+72,1
Плата за денну форму навчання	32 604,7	54 723,4	+22 118,7	+67,8
Плата за заочну форму навчання	20 992,6	29 583,8	+8 591,2	+40,9
Аспірантура	300,9	762,0	+461,1	+153,2
Навчання на курсах	350,6	337,4	-13,2	-3,8
Надходження від додаткової (господарської) діяльності	9 465,1	12 212,0	+2 746,9	+29,0
Проживання в гуртожитку	7 617,0	10 100,4	+2 483,4	+32,6
Навчально-наукова-виробнича клініка дрібних тварин	699,2	822,1	+122,9	+17,6
Лабораторія тваринництва	21,5	36,0	+14,5	+67,5
Ботанічний сад, теплиці	72,9	167,2	+94,3	+129,2
Дослідне поле	509,3	292,2	-217,1	-42,7
Видавнича діяльність (копіцентр)	82,6	295,8	+213,2	+258,7
Інші надходження	462,6	498,3	+35,7	+7,7
Плата за оренду майна бюджетних установ	58,6	76,9	+18,3	+31,2
Надходження від благодійних внесків, дарунків, грантів	2 001,9	7 377,9	+5 376,0	+268,9
Надходження відсотків від депозиту	1 820,8	0,0	-1 820,8	-100
Разом надходжень спеціального фонду	73 705,2	106 073,4	+32 368,2	+43,9

Джерело : сформовано автором на основі [4]

Зростання надходжень від основної діяльності на 72,1% у 2023 році є результатом значного збільшення кількості студентів та підвищення вартості послуг (особливо плата за денну форму навчання, яка збільшилася на 67,8%).

Збільшення надходжень від додаткової діяльності на 29% вказує на збільшення доходів від господарської діяльності університету, зокрема від проживання в гуртожитку (підвищення на 32,6%) та від навчально-науково-

виробничої клініки дрібних тварин (+17,6%). Надходження від оренди майна на 31,2% говорить про підвищений попит на оренду майна університету, що пов'язано зі зростанням числа орендарів за останній рік. Суттєве зростання надходжень від благодійних внесків (+268,9%) свідчить про активне залучення фінансування з боку благодійників, організацій та грантодавців.

Як висновок, університет показав значний приріст надходжень у 2023 році, що свідчить про ефективне використання основних та додаткових джерел доходу. Найбільший приріст спостерігається у категоріях, пов'язаних з освітніми послугами (особливо денна форма навчання та аспірантура), а також у благодійних внесках.

Варто також зазначити, що у 2023 р. використання коштів спеціального фонду порівняно з 2022 р. збільшилось на 82405,2 тис. грн. (табл. 3.2).

Таблиця 3.2

Використання коштів спеціального фонду Поліського національного
університету

Показники	2022 р., тис. грн	2023 р., тис. грн	Відхилення	
			тис. грн	+/-, %
Видатки на освітню діяльність	10797,3	23954,3	13157	121,85
Предмети, матеріали, обладнання та інвентар	1948,6	4418	2469,4	126,73
Оплата послуг, крім комунальних	3580,7	4565,3	948,6	27,50
Оплата комунальних послуг та енергоносіїв	5171,6	12684,4	7502,8	145,27
Капітальні видатки	96,4	2286,6	2190,2	2271,99

Джерело : сформовано автором на основі [4]

Видатки на освітню діяльність у 2023 році значно зросли на 121,85%. Це свідчить про збільшення фінансування в цій сфері.

Витрати на закупівлі збільшились на 126,73%, що свідчить про інвестиції в оснащення закладу, для модернізації технічної бази та забезпечення новими

навчальними засобами. Розрахунки з підрядниками зросли на 27,5%, що свідчить про збільшення попиту на різні послуги.

Витрати на комунальні послуги та енергоносії з постачальниками також зросли на 145,27%. Це свідчить про збільшення вартості енергоносіїв а також збільшення обсягів споживання в університеті.

У таблиці 3.3. наведені дані про споживання енергоресурсів та зв'язані з цим витрати за період 2019–2023 років. З аналізу цих даних можна побачити, що у 2023 році витрати на енергоресурси збільшилися на 6,7 млн гривень (на 86,5%) у порівнянні з 2019 роком та на 2,7 млн гривень (на 22,4%) у порівнянні з 2022 роком. Найбільші витрати були на тепло та електроенергію, тоді як найменші видатки були пов'язані з водопостачанням та водовідведенням.

Таблиця 3.3

Аналіз розрахунків з постачальниками енергоресурсів у Поліському національному університеті за 2019-2023 рр.

Енергоресурс	Од. виміру	2019	2020	2021	2022	2023
КП «Житомиртеплокомуненерго»						
Навчальні корпуси	Гкал	976,3812	1231,36	1751,4	1174,616	1702,7096
	грн	1564621,51	2240091,47	2958678,88	3934737,64	5700720,95
Гуртожитки	Гкал	1660,69	848	893	801,656	909,617
	грн	2722660,82	1120650,2	1186524	1452087,43	1647647,49
ТОВ "Житомирська обласна енергопостачальна компанія".						
Навчальні корпуси	кВтгод	418115	442855	497862	472364	597677
	грн	1320855	1954832	2125648	2962474,8	3011775,88
Гуртожитки	кВтгод	742172	429201	554122	611104	596679
	грн	667955	795431	859647	1077055	1506421
ТОВ "Газопостачальна компанія "Нафтогаз України".						
Навчальні корпуси	м ³	33695	28854	29654	22587,32	21395,95
	грн	668402,7	676738	402566	413283,91	417098,73
Гуртожитки	м ³	45870	27955	30541	48724	44406,47
	грн	266977,66	246782	591258	792017,29	700317,6
КП «Житомирводоканал» (водопостачання)						
Навчальні корпуси	м ³	4213	4919	5526	5920	6934
	грн	99546	100354	111964	116531	126642,58
Гуртожитки	м ³	2111	2156	2189	2220	3099
	грн	131832,77	201125	324566	405278,16	566001,36

Продовж. табл. 3.3

КП "Житомирводоканал" (водовідведення)						
Навчальні корпуси	м ³	21257	21881	21981	16723,3	15756
	грн	214588	254111	299564	322292,98	303653,3
Гуртожитки	м ³	4105	4976	4581	4120	3090
	грн	158974	195634	351685	427645,68	597239,28
Разом	грн	7816413,46	7785748,67	9212100,88	11903403,89	14577518,17

Джерело : сформовано автором

Також проведемо аналіз надходжень до спеціального фонду, які планувались на 2023 рік та фактичних даних (табл 3.4).

Таблиця 3.4

Обсяг розрахунків із замовниками по спеціальному фонду
за 2023 рік, тис. грн

Показники	2023 рік (план)	2023 рік (факт)	Відхилення	
			+/- , тис.грн.	%
За надання освітніх послуг згідно з основною діяльністю (25010100)	54850,0	85406,6	30556,6	55,17
У т. ч.: від студентів денної форми навчання	32500,0	54723,4	22223,4	68,38
від студентів заочної форми навчання	21500,0	29583,8	8083,8	37,6
навчання в аспірантурі	450,0	762,0	312,0	69,33
навчання на курсах	400,0	337,4	-62,6	-15,65
Надходження від додаткової діяльності (25010200)	9550,0	12212,0	2662,0	27,87
У т. ч.: від проживання у гуртожитках	8500,0	10100,4	1600,4	18,83
навчальної лабораторії тваринництва	20,0	36,0	16,0	80
навчально-науково-виробничої клініки ветеринарної медицини	725,0	822,1	97,1	13,39
перевірка на плагіат	120,0	295,8	175,8	146,5
копіцентру	70,0	187,3	117,3	167,57
теплиця, дослідне поле	75,0	463	388	517,33
інші надходження	40,0	498,3	458,3	1145,75
Надходження від оренди майна (25010300)	100,0	76,9	-23,1	-23,1
Разом надходжень по спеціальному фонду	64500,0	97695,5	33195,5	50,25

Джерело : сформовано автором на основі [4]

Згідно проведеного аналізу, загальний обсяг надходжень по спеціальному фонду перевищив план на 31096,4 тис. грн. або на 48,2%.

Найбільше перевиконання плану спостерігається за такими статтями: надходження від освітньої діяльності (збільшення на 51,8%) та додаткової діяльності (зростання на 19,4%). Особливо вирізняються показники доходів від плати за освітні послуги студентів денної та заочної форм навчання, а також надходження від перевірки на плагіат, роботи копіцентрів і проживання у гуртожитках.

Проте деякі статті, зокрема доходи від оренди майна (виконання 72,6%) та навчання на курсах (виконання 84,1%), не досягли запланованих значень, що потребує додаткового аналізу причин і вжиття відповідних заходів.

Якщо порівнювати дані 2023 року з попередніми роками, то можна спостерігати таку динаміку (рис. 3.1).

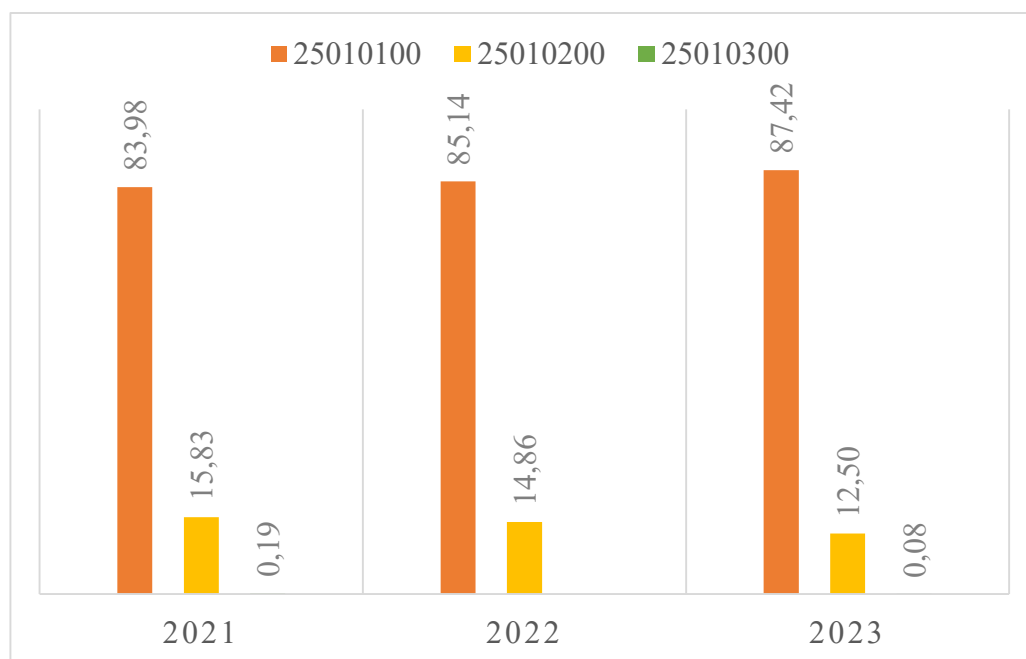

Рис. 3.1. Динаміка надходжень від замовників по спеціальному фонду з 2021-2023 рр. в Поліському національному університеті

Джерело : сформовано автором

Надходження від освітньої діяльності демонструють стабільне зростання протягом трьох років. За 2022 та 2023 роки спостерігається помірний річний

приріст: у 2022 році він становив 1,16%, а в 2023 році — 2,28%. Це свідчить про позитивну тенденцію розвитку освітнього сектора.

Ураховуючи, що освітня діяльність є основним джерелом надходжень університету, то стабільне зростання цієї категорії вказує на загальну стійкість і розвиток установи в умовах змінного ринку освітніх послуг. Категорія надходжень від додаткової діяльності демонструє негативну динаміку. У 2022 році спостерігається зменшення на 0,97%, а в 2023 році — ще більше зниження на 2,36 % порівняно з 2022 роком. Це вказує на значне скорочення доходів від додаткових послуг, які можуть включати курси, тренінги, консультації, культурні заходи, інші платні послуги.

Категорія надходжень від оренди майна має значно нижчі показники порівняно з іншими категоріями. У 2021 році надходження склали 0,19, однак у 2023 році вони знизилися до 0,08. Зважаючи на незначний розмір надходжень, а також на відсутність даних за 2022 рік, можна припустити, що ця категорія є незначною складовою загальних доходів і потребує додаткового аналізу для уточнення її ролі в загальній фінансовій стратегії організації.

3.2. Шляхи покращення аналізу розрахунків з постачальниками та замовниками в Поліському національному університеті

Однією з важливих складових фінансового управління в закладах вищої освіти є облік розрахунків з постачальниками. Ця складова включає в себе не лише ведення бухгалтерського обліку, але й контроль за виконанням зобов'язань, аналіз фінансових ризиків та гарантування своєчасного проведення платежів. Велика кількість постачальників, широкий вибір товарів і послуг, постійні зміни у законодавстві, складні умови проведення закупівель та інше вимагають проведення систематичного та комплексного аналізу.

Проте, існуючі підходи до аналізу взаєморозрахунків у Поліському національному університеті стикаються з низкою викликів, пов'язаних із недостатньою автоматизацією, відсутністю інтегрованих систем управління

даними та недостатньою прозорістю. Це обумовлює необхідність впровадження сучасних підходів до аналізу фінансових операцій.

Бухгалтерська програма «Облік бюджетної установи» в цілому універсальна для введення бухгалтерського, фінансового обліку в бюджетних установах. Проте доцільно було доповнити аналітичні таблиці, які є в релізах для ведення обліку в госпрозрахункових підприємствах, які є більш аналітичними. Впровадження певних звітів для аналізу розрахунків з постачальниками і замовниками дозволить забезпечити ефективний контроль за виконанням умов договорів.

Для належного аналізу по заборгованості замовників можна розробити звіт Динаміка заборгованості замовників у вигляді графіків зміни загальної суми заборгованості студентів. Заборгованість буде показана по всіх студентах. Нижче графіка буде наводитись таблиця, що буде показувати в цифрах суму заборгованості по періодах. Приклади цих звітів зображені на рис. 3.2, 3.3.

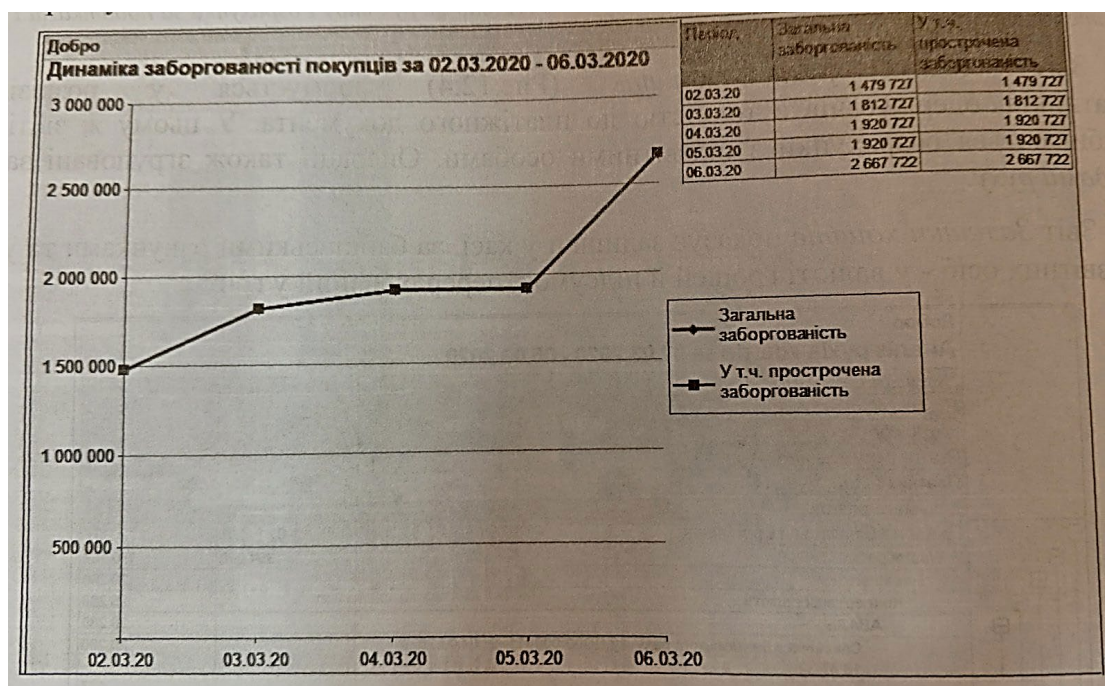

Рис. 3.2. Динаміка заборгованості покупців

Також новий звіт, який можливо впровадити, це Звіт заборгованість замовників за договорами дасть можливість відслідковувати та аналізувати оплати

студентів за навчання, за гуртожиток та інші додаткові послуги, такі як перевірка на плагіат.

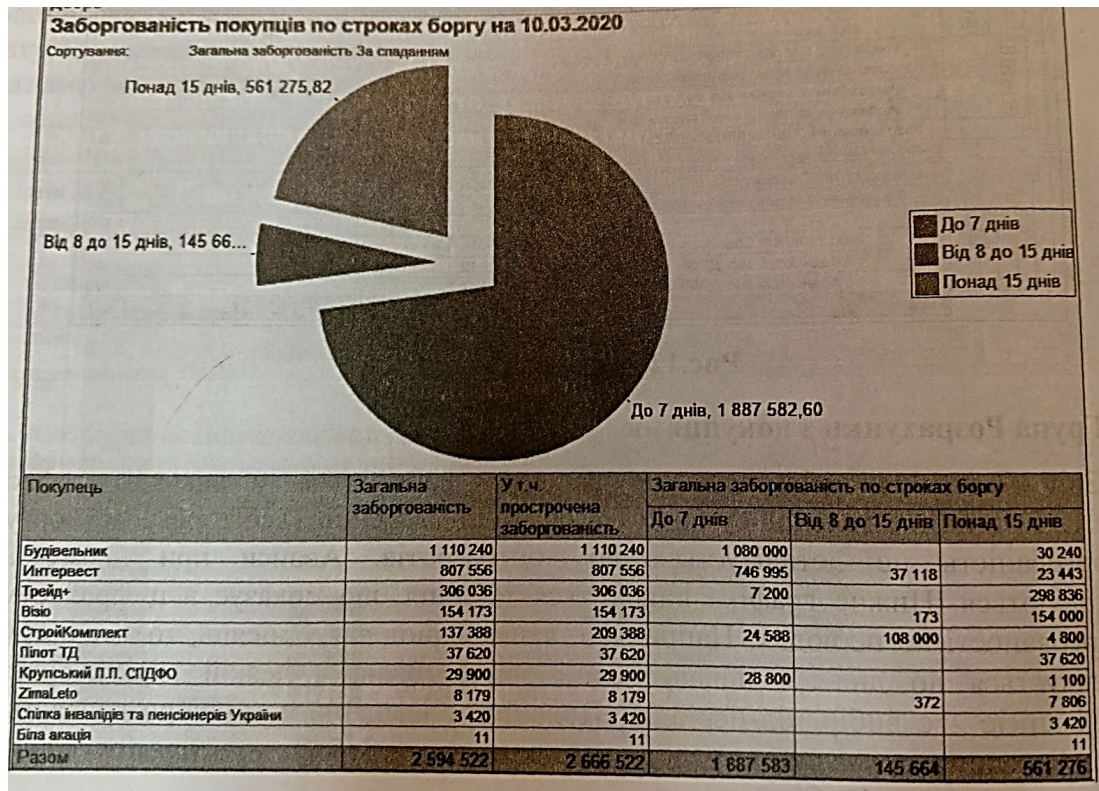

Рис. 3.3. Заборгованість замовників по строках договору

Заборгованість постачальникам за 02.03.2020 - 06.03.2020
Сортування: Борг на кінець За спаданням, Аванс на кінець За зростанням

Постачальник	Борг на 02.03.20		Збільшення боргу	Погашення боргу	Борг на 06.03.20	
	Борг	Аванс			Борг	Аванс
Хлібозавод №1	14 400 000				14 400 000	
УкрПостачСбут	3 825 054				3 825 054	
НДІ Автоматики	1 200 000				1 200 000	
ВестТрейд	120 040		263 250		383 290	
Біла акація	249 600				249 600	
KRBVT GmbH	25 449		12 960	16 200	25 449	3 240
УкрАвто			6 480		6 480	
СофтПостач	3 000				3 000	
ЄвроПостач		12 720	15 000		2 280	
Грузоперевозки	120		1 800		1 920	
Київенерго	1 360		14 400	14 400	1 360	
Продукти	500		500		1 000	
Малесв - приватна особа	713				713	
Бориспольская таможня			600		600	
Крупський П.П. СПДФО	500				500	
Луговий - приватна особа	80				80	
Майстренко - приватна особа	38				38	
Разом	19 826 454	12 720	314 990	30 600	20 101 364	3 240

Рис. 3.4. Заборгованість постачальникам

Що ж стосується аналізу розрахунків з постачальниками, необхідно ввести звіт по заборгованості постачальників. Це буде аналітична відомість у вигляді

таблиці. Приклад на рисунку 3.4. Початковий та кінцевий борги будуть розгортатись на сам борг та на аванс. Також удосконаленням цього звіту можна запропонувати деталізацію боргу за конкретними договорами постачальників.

Використання сучасних інформаційних технологій, вдосконалення методів аналізу та забезпечення прозорості взаємодії дозволять підвищити ефективність управління фінансовими потоками, зменшити ризики фінансових втрат і зміцнити репутацію університету серед партнерів і замовників.

ВИСНОВКИ

Важливе значення для ефективної діяльності університету є розумне співвідношення між дебіторською та кредиторською заборгованістю, тому питання обліку та аналізу розрахунків з контрагентами є досить важливим. В реальній господарській практиці питання обліку та аналізу розрахунків з контрагентами актуалізуються. На основі проведеного дослідження сформульовано такі висновки:

1. Безпосередньо від повноти та вчасності розрахунків із замовниками та постачальниками прямо залежить ділова репутація установи. В реаліях сьогодення вчасні розрахунки з контрагентами по дебіторській та кредиторській заборгованості дозволяють університету в повній мірі виконувати свої зобов'язання не тільки перед контрагентами, але й власне перед співробітниками.

2. Нормативне забезпечення операцій по розрахунках з контрагентами регулюється значною кількістю документів, проте деякі аспекти стосовно розрахунків потребують подальшого вивчення. Зокрема в умовах воєнного стану діє Постанова Про затвердження Порядку виконання повноважень Державною казначейською службою в особливому режимі в умовах воєнного стану, яка унеможливорює вчасної оплати контрагентам за одержані товарно-матеріальні цінності або послуги вчасно та у повному обсязі.

3. Розрахунки з постачальниками та підрядниками здебільшого стосуються витрат, пов'язаних із матеріально-технічним, навчально-методичним та інформаційним забезпеченням, а також оплатою комунальних послуг і послуг із забезпечення енергоресурсами. Зокрема, в Поліському національному університеті це витрати на постачання теплової енергії, водопостачання та водовідведення, електропостачання та його розподіл, постачання та транспортування природного газу, вивезення сміття, а також доступ до мережі Інтернет. Усі ці витрати пов'язані з забезпеченням основної та додаткової діяльності університету.

4. Документообіг розрахунків з постачальниками та замовниками

Поліський національний університет здійснює дотримуючись норм чинного законодавства та інших нормативно-правових актів. Відповідно до Робочого Плану рахунків бухгалтерського обліку в Поліському національному університеті, у випадку післяплати облік розрахунків із постачальниками та замовниками ведеться на рахунку 6211, а у разі передоплати – на рахунку 2113. Узагальнюється така інформація щодо розрахунків у меморіальному ордері № 6, накопичувальній відомості «Розрахунки з підрядниками та замовниками» та у балансі установи.

5. Поліський національний університет фінансується за рахунок таких фондів: кошти загального фонду, виділені Міністерством освіти і науки України; за рахунок спеціального фонду, який формується від надходжень замовників за освітні та додаткові послуги, а також за рахунок коштів державних грантів, які надходять для підтримки діяльності університету. Відзначається також значне зростання надходжень коштів до спеціального фонду за 2023 рік, порівняно з 2022. З огляду на те, що освітня діяльність є ключовим джерелом надходжень університету, стабільна динаміка зростання цих доходів свідчить про загальну стійкість та прогресивний розвиток закладу в умовах змінної кон'юнктури ринку освітніх послуг.

6. В університеті впроваджено сучасне програмне забезпечення для автоматизації облікових і здійснення розрахункових процесів — «Система дистанційного обслуговування. Клієнт-Казначейство». Використання електронних платежів сприяє зменшенню часу, необхідного для проведення оплат, а також мінімізує ризики, пов'язані з обробкою та зберіганням паперової документації. З метою підвищення ефективності розрахунків із контрагентами та недопущення виникнення заборгованості доцільно здійснювати постійний аналіз її динаміки, а також користуватись звітом «Заборгованість замовників по строкам договору». У межах облікової політики слід детально класифікувати дебіторську та кредиторську заборгованість, а також визначити критерії, за якими заборгованість вважатиметься безнадійною.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бюджетний кодекс України : Кодекс України від 08 липня 2010 р. № 2456. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2456-17#Text> (дата звернення: 19.12.2024).
2. Види та характеристика постачальників товарів. *Studfile* веб-сайт. URL: <https://studfile.net/preview/9278228/page:19/> (дата звернення: 01.11.2024).
3. Деякі питання здійснення розпорядниками (одержувачами) бюджетних коштів попередньої оплати товарів, робіт і послуг, що закуповуються за бюджетні кошти : Постанова Каб. Міністрів України від 04 грудня 2019 р. № 1070. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1070-2019-п#Text> (дата звернення: 19.12.2024).
4. Звіти ректора - Поліський національний університет. *Поліський національний університет* веб-сайт. URL: <https://polissiauniver.edu.ua/звіти-ректора/> (дата звернення: 03.12.2024).
5. Колісник О. П., Замота І. О. Теоретичні та практичні аспекти обліку і аналізу дебіторської заборгованості у сфері інформації та телекомунікацій. *Modern Economics*. 2019. № 15(2019). С. 108-113. URL: [https://doi.org/10.31521/modecon.v15\(2019\)-15](https://doi.org/10.31521/modecon.v15(2019)-15) (дата звернення: 19.12.2024).
6. Назарівська В. О. Аналіз фінансових операцій з постачальниками і замовниками в Поліському національному університеті. *Перспективи розвитку науки, освіти і суспільства в контексті євроінтеграції* : зб. тез доп. Міжнар. наук.-практ. конф., (31 жовт. 2024 р.). Ізмаїл. 2024. С. 28–33. URL: <https://www.economics.in.ua/2024/10/31-02.html> (дата звернення: 13.12.2024).
7. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку в державному секторі 128 "Зобов'язання" : Наказ М-ва фінансів України від 24 грудня 2010 р. № 1629. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0093-11#Text> (дата звернення: 19.12.2024).
8. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку в державному секторі 134 "Фінансові інструменти" : Наказ М-ва фінансів України

від 18 травня 2012 р. № 568. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0902-12#Text> (дата звернення: 19.12.2024).

9. Пархоменко В.М. Розрахунки з покупцями і замовниками: обліковий аспект. *Вісник ЖДТУ. Серія: Економічні науки*. 2012. №3 (61). С. 141-145. URL: https://library.ztu.edu.ua/e-copies/VISNUK/61_3/142.pdf

10. Петренко О. І., Корнійко Я. Р., Лущик К. М. Сучасні підходи до обґрунтування критеріїв оцінки та вибору постачальників. *Бізнесінформ*. 2021. № 12. С. 201–209. URL: https://www.business-inform.net/export_pdf/business-inform-2021-12_0-pages-201_209.pdf (дата звернення: 25.10.2024).

11. Податковий кодекс України : Кодекс України від 02 грудня 2010 р. № 2755. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#Text> (дата звернення: 19.12.2024).

12. Портал «Бюджет для громадян». *Open Budget* веб-сайт. URL: <https://openbudget.gov.ua/?month=12&year=2023&budgetType=CONSOLIDATED> (дата звернення: 13.11.2024).

13. Постачальник | Словник термінів держзакупівель і торгів від SmartTender. *SmartTender – відкриті тендери в Україні, державні та комерційні закупівлі* *Prozorro* веб-сайт. URL: <https://smarttender.biz/terminy/view/postachalnyk/> (дата звернення: 11.11.2024).

14. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні : Закон України від 16 лип. 1999 р. № 996. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-14#Text> (дата звернення: 19.12.2024).

15. Про бюджетну класифікацію : Наказ від 14 січня 2011 р. № 11. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0011201-11#Text> (дата звернення: 07.11.2024).

16. Про затвердження Інструкції щодо застосування економічної класифікації видатків бюджету та Інструкції щодо застосування класифікації кредитування бюджету : Наказ М-ва фінансів України від 12 березня 2012 р. № 333. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0456-12#Text> (дата звернення:

13.11.2024).

17. Про затвердження особливостей здійснення публічних закупівель товарів, робіт і послуг для замовників, передбачених Законом України “Про публічні закупівлі”, на період дії правового режиму воєнного стану в Україні та протягом 90 днів з дня його припинення або скасування : Постанова Каб. Міністрів України від 12 жовтня 2022 р. № 1178. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1178-2022-п#Text> (дата звернення: 19.12.2024).

18. Про затвердження Плану рахунків бухгалтерського обліку в державному секторі : Наказ М-ва фінансів України від 31 грудня 2013 р. № 1203. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0161-14#Text> (дата звернення: 19.12.2024).

19. Про затвердження Положення про інвентаризацію активів та зобов'язань : Наказ М-ва фінансів України від 02 вересня 2014 р. № 879. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1365-14#Text> (дата звернення: 19.12.2024).

20. Про затвердження Порядку бухгалтерського обліку окремих активів та зобов'язань бюджетних установ та внесення змін до деяких нормативно-правових актів з бухгалтерського обліку бюджетних установ : Наказ М-ва фінансів України від 02 квітня 2014 р. № 372. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0426-14#Text> (дата звернення: 19.12.2024).

21. Про затвердження Порядку виконання повноважень Державною казначейською службою в особливому режимі в умовах воєнного стану : Постанова Каб. Міністрів України від 09 червня 2021 р. № 590. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/590-2021-п#Text> (дата звернення: 19.12.2024).

22. Про затвердження Порядку казначейського обслуговування державного бюджету за витратами : Наказ М-ва фінансів України від 24 грудня 2012 р. № 1407. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0130-13#Text> (дата

звернення: 19.12.2024).

23. Про затвердження Порядку реєстрації та обліку бюджетних зобов'язань розпорядників бюджетних коштів та одержувачів бюджетних коштів в органах Державної казначейської служби України : Наказ М-ва фінансів України від 02 бер. 2012 р. № 309. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0419-12#Text> (дата звернення: 19.12.2024).

24. Про затвердження Порядку складання, розгляду, затвердження та основних вимог до виконання кошторисів бюджетних установ : Постанова Каб. Міністрів України від 28 лютого 2002 р. № 228. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/228-2002-п#Text> (дата звернення: 19.12.2024).

25. Про затвердження типових форм меморіальних ордерів, інших облікових реєстрів суб'єктів державного сектору та порядку їх складання : Наказ М-ва фінансів України від 08 вер. 2017 р. № 755. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1416-17#Text> (дата звернення: 19.12.2024).

26. Про публічні закупівлі : Закон України від 25 грудня 2015 р. № 922. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/922-19#Text> (дата звернення: 19.12.2024).

27. Слепченко В. П., Скрипник М. І. Методика обліку розрахунків підприємства з покупцями та замовниками. *Економіка та суспільство*. 2021. № 29. URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2021-29-4> (дата звернення: 19.12.2024).

28. Установчі документи - Поліський національний університет. *Поліський національний університет* веб-сайт. URL: <https://polissiauniver.edu.ua/установчі-документи/> (дата звернення: 19.12.2024).

29. Яременко Л. М., Макаrchук І. М., Роженко А. П. Обліково-аналітичне забезпечення системи управління кредиторською заборгованістю в контексті фінансово-економічної безпеки підприємства. *Agrosvit*. 2024. № 6. С. 113–119. URL: <https://doi.org/10.32702/2306-6792.2024.6.113> (дата звернення: 19.12.2024).

30. 00493681 – Поліський університет. *Clarity project* веб-сайт.

URL: <https://clarity-project.info/edr/00493681> (дата звернення: 05.12.2024).

ДОДАТКИ